

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bc. Kamila Kočí

Střídavá péče standardem po rozpadu rodiny?

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Střídavá péče standardem po rozpadu rodiny?“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

Děkuji JUDr. Ondřeji Šmídovi, Ph. D. za odborné vedení a užitečné rady při zpracování diplomové práce.

Obsah

Seznam zkratk	5
Úvod	6
1 Rozpad rodiny	9
1.1 Rozchod nesezdaného páru	9
1.2 Rozvod	9
1.3 Jak děti prožívají rozchod rodičů	11
1.4 Formy péče o dítě	15
2 Střídavá péče	17
2.1 Zájem dítěte	17
2.2 Čtyřstupňový test vhodnosti střídavé péče	18
2.3 Faktory ovlivňující vhodnost střídavé péče	20
2.3.1 Přání a postoj dítěte	20
2.3.2 Souhlas se střídavou péčí	22
2.3.3 Vzdálenost bydlišť rodičů a zachování jedné školy	22
2.3.4 Intervaly střídání	25
2.3.5 Věk dítěte	26
2.3.6 Zdravotní stav dítěte	27
2.3.7 Zaměstnání rodiče a jeho sexuální orientace	27
2.4 Střídavá péče u nás a v zahraničí	28
2.5 Pozitiva a negativa střídavé péče	30
3 Vývoj judikatury v oblasti střídavé péče	35
3.1 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13	35
3.2 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1506/13	37
3.3 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1554/14	39
3.4 Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 106/15	42
3.5 Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3397/15	44
Závěr	46
Seznam použité literatury	49
Shrnutí	55
Abstract	56
Klíčová slova	57
Key words	58

Seznam zkratk

č.	číslo
s.	strana
sp. zn.	spisová značka
roč.	ročník
tzv.	takzvaně
např.	například
§	paragraf
Úmluva	Úmluva o právech dítěte
LZPS	Listina základních práv a svobod
občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Úvod

Tématem mojí diplomové práce je střídavá péče jako jedna z forem péče o dítě po rozvodu nebo rozchodu rodičů. Její podstata spočívá v tom, že o dítě střídavě pečují matka i otec v pravidelných intervalech, které mohou být v délce několika dnů, týdnů, ale i měsíců. Čas, který tráví dítě s oběma rodiči je stejný nebo hodně podobný. Oba rodiče jsou s dítětem v běžných každodenních záležitostech. Ráno je připravují do školy, chystají svačinky, po škole vodí na zájmové kroužky, píší spolu úkoly a večer je zavčas ukládají k spánku, aby byli schopni ráno zase vstát do školy. Nedochozí tedy k situaci jako u výlučné péče, kdy pouze jeden rodič se o dítě takto každodenně stará a druhý si jej jen víkendově užívá a snaží se vymyslet jen záživné aktivity. Některé děti mohou mít pochopitelně tohoto rodiče radši, protože u něj nemá žádné povinnosti, a i výchova může být méně striktní.

Střídavá péče bývá někdy zaměňována s pojmem společná péče. Tyto pojmy jsou si hodně podobné, u společné péče o dítě také pečují oba rodiče, ale nejsou stanoveny žádné intervaly pro střídání. Záleží tedy pouze na rodičích, jak se dohodnou, který z nich a kdy bude o dítě pečovat. Na rozdíl od střídavé péče je potřeba u společné péče souhlasu obou rodičů.¹ Někteří odborníci tvrdí, že pokud ani se střídavou péčí nebudou souhlasit oba rodiče, bude střídavá péče jen pokračováním rozvodového boje o dítě.²

Středem zájmu střídavé péče je dítě, bez něhož by nemohl tento způsob svěření dítěte do péče vůbec fungovat. Proto je nutné vymezit, kdo je za dítě považován z pohledu práva. Vymezení najdeme v Úmluvě o právech dítěte, podle ní se dítětem rozumí „každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve“.³

Střídavá péče se v České republice objevuje od roku 1998, kdy byla zavedena novelou č. 91/98 zákona č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, v tehdejší § 26 odst. 2 bylo: „*Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.*“⁴ Tato novela nepoužívala pojem „střídavá péče“, ale pojem „střídavá výchova“. Aktuálně upravuje střídavou péči občanský zákoník v § 907 odst. 1 takto: „*Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče, soud může dítě*

¹ Informace o střídavé péči [online]. stridavka.cz, [cit. 5. 7. 2017]. Dostupné na <<http://stridavka.cz/informace.html>>.

² NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2012. s. 105.

³ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ze dne 20. listopadu 1989

⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.“⁵

Ústavněprávní rovina je vyjádřena v čl. 32 LZPS: „*Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.*“⁶ Mezi mezinárodní prameny týkající se střídavé péče můžeme zařadit Deklaraci práv dítěte z roku 1959, Úmluvu z roku 1990, Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí a Úmluvu o styku s dětmi.⁷

Cílem této práce bude charakterizovat institut střídavé péče, poukázat na judikaturu českých soudů a odpovědět na otázky uvedené níže. I přes rekodifikaci soukromého práva je střídavá péče v zákoně upravena pouze obecně a stručně. Podrobněji se ní zabývá Ústavní soud ve své judikatuře. Svá stanoviska k ní zaujímají i psychologové, z jejichž pohledů na tento institut jsem ve své práci rovněž čerpala. Práce je prací teoretickou a je kvůli přehlednosti rozčleněna na kapitoly a podkapitoly.

V první kapitole se zabývám tím, co je rozpad rodiny a jakými způsoby se může rodina rozpadnout. Dále se více zaměřuji na rozvod manželství, jaký důvod rozvodu je uznáván českým právním řádem a druhy rozvodu. Následuje podkapitola, jak děti podle svého věku vnímají rozchod svých rodičů a stručně shrnuji jednotlivé formy péče o dítě.

Druhá kapitola je věnována střídavé péči. Nejprve se zaměřuji na samotnou definici pojmu zájem dítěte, protože tento pojem se prolíná celou mou prací. Stejně tak rozebírám Ústavním soudem judikovaný čtyřstupňový test vhodnosti střídavé péče. Nezapomínám na jednotlivé faktory, které mohou v konkrétních případech ovlivnit, zda je tato forma péče pro dítě vhodná. Součástí kapitoly jsou i zahraniční zkušenosti se střídavou péčí. V jejím závěru shrnuji pozitiva a negativa, která s sebou „střídavka“ přináší.

Další kapitola se zabývá jednotlivými rozhodnutími Ústavního soudu, které více či méně ovlivnily pohledy soudů na střídavou péči. Krátce zmiňuji jednotlivé skutkové stavy a uvádím, na základě čeho, a jak soud rozhodl.

V souvislosti se svou prací si kladu otázky: Je judikatura Ústavního soudu (konkrétně nálezn. sp. zn. I ÚS 2482/13) v souladu se zákonnou úpravou střídavé péče? Neměla by být zákonná úprava střídavé péče novelizována? Je svěřeni dítěte do střídavé péče po rozpadu rodiny pravidlem?

⁵ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 1.

⁶ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

⁷ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 1.

Pro zpracování práce jsem zvolila metodu analyticko-deskriptivní a metodu dedukce. Při zjišťování v kolika případech bylo dítě svěřeno do střídavé péče jsem použila metodu statistickou. Pro porovnání zkušeností se střídavou péčí v zahraničí jsem zvolila metodu srovnávací.

Téma diplomové práce jsem si vybrala nejen z důvodu jeho aktuálnosti, ale také proto, že mě rodinné právo baví a ráda bych se mu v budoucnosti věnovala. Dalším důvodem zvolení tématu je, že jsem již psala bakalářskou práci na podobné téma, kde jsem se částí problematiky střídavé péče zabývala. Konkrétně šlo o její vliv na psychiku dítěte. Téma mě natolik zaujalo, že jsem se rozhodla ním dále zabývat. V neposlední řadě mě ovlivnily rodiny v mém okolí, které střídavou péčí několik let praktikují a obohatily mě o své zkušenosti.

1 Rozpad rodiny

Rodina má na dítě rozhodující vliv, zejména na jeho rozvoj osobnosti v oblasti tělesné, sociální i duševní. Na základě toho jak rodiče nebo vychovatelé dítěti předkládají realitu a jak jej do ní uvádějí si dítě tvoří svůj vlastní vnitřní obraz světa.⁸ V každé rodině se čas od času objeví problémy, které je třeba řešit a záleží pouze na tom, jak se její členové k nim postaví. Neřešené dlouhodobé problémy jsou častou příčinou krize rodiny. Pokud se oba partneři nedokáží shodnout v základních otázkách fungování a směřování rodiny, hovoříme o závažnější krizi, která může vyústit až v rozpad rodiny. K rozpadu rodiny může dojít několika způsoby – smrtí jednoho nebo obou rodičů, rozvodem nebo rozchodem nesezdaných rodičů. Pro dítě znamená rozpad rodiny ztrátu bezpečí a určitou míru nejistoty.⁹

1.1 Rozchod nesezdaného páru

V současné době spolu hodně párů žije ve společné domácnosti bez uzavření sňatku. V roce 2011 bylo 41 % dětí narozených mimo manželství. V občanském zákoníku nejsou rozlišeny děti manželské a nemanželské. Muži žijící v manželství jsou automaticky považováni za otce dítěte své manželky, oproti tomu u nesezdaných osob je potřeba, aby učinily souhlasné prohlášení před soudem nebo orgánem matriky, před narozením nebo po narození dítěte, o tom, kdo je jeho otcem.¹⁰ Pokud dojde k rozchodu rodičů upraví soud práva a povinnosti k nezletilému dítěti. Určí, komu bude dítě svěřeno do péče nebo rozhodne o střídavé, případně společné výchově a určí výživné. Jestliže spolu rodiče žijí a jeden z rodičů neplní dobrovolně své povinnosti k nezletilému dítěti, postupuje soud stejně.¹¹

1.2 Rozvod

Rodinný život s sebou nese příjemné chvíle, ale i ty nepříjemné – konflikty a napětí o různé intenzitě v různých podobách a projevech. Záleží pouze na partnerech, zda situaci zvládnou, v opačném případě přichází na řadu rozvod. Každé druhé manželství u nás končí

⁸ LOVASOVÁ, Lenka. *Rodinné vztahy*. Praha: Linka bezpečí, 2005. s. 6.

⁹ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada publishing a.s., 2011. s. 189.

¹⁰ SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. s. 25.

¹¹ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 90.

rozvodem.¹² U bezdětných manželství dochází snadněji k rozvodu. Pokud mají manželé tři a více dětí, je rozvodovost u těchto manželství výrazně nižší. K rozvodu dochází nejčastěji po 3-5 letech manželství. O něco méně rozvodů je pak mezi 10. a 12. rokem manželství. Návrh na rozvod podává ve dvou třetinách případů žena. Hlavní příčinou rozvodů je rozdílnost povah, názorů a zájmů.¹³ Zajímavostí je, že lidé ve městech se rozvádějí častěji než lidé na vesnici. Také náboženství ovlivňuje počet rozvodů. I lidé, kteří vyrůstali v rozvedené rodině, se rozvádějí častěji než ti z úplných rodin.¹⁴

Český právní řád zná jediný důvod rozvodu a tím je trvalý, hluboký a nenapravitelný rozvrat manželství a kdy zároveň nelze očekávat jeho obnovení. Rozvody můžeme rozlišit na sporné a nesporné. V případě, že manželé mají nezletilé dítě, které není plně svéprávné, nedojde k rozvodu dříve, než soud nerozhodne o poměrech dítěte v době po rozvodu manželů. Tato podmínka je zcela jistě na místě, protože rodiče, kteří by už byli rozvedeni, by se těžce, mnohdy zcela vůbec nedohodli na poměrech jejich nezletilého dítěte.

Sporný rozvod znamená, že soud zjišťuje příčiny rozvratu manželství. Předpokladem sporného rozvodu je jednak existence kvalifikovaného rozvratu manželského soužití a dále to, že manželé spolu nežíjí, bez ohledu na to, zda mají, popřípadě vedou rodinnou domácnost a alespoň jeden z manželů zjevně nechce obnovit manželské společenství. To, že manželé spolu nežíjí, neznamená, že nežíjí spolu ve společné domácnosti, ale to, že nežíjí společný život, už se nemají rádi, netráví spolu volný čas, nekomunikují spolu, nejsou schopni společně vychovávat své dítě a nevedou intimní život.

Naopak u nesporného rozvodu (nazývaný také jako smluvený) soud nezjišťuje příčiny rozvratu manželství, manželé však musí splnit zákonné podmínky pro tento druh rozvodu. Jednou z podmínek je, že oba manželé dospějí k názoru, že jejich soužití je hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a ani jeden z nich netouží po obnovení manželství, tedy dohoda obou manželů, že se rozvedou. Další podmínkou je, že manželství musí ke dni zahájení řízení o rozvod trvat nejméně jeden rok a manželé spolu déle než šest měsíců nežíjí. Manželé se musí dále dohodnout na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, případně na výživném pro dobu po tomto rozvodu. Nejdůležitější je, aby se manželé, kteří jsou rodiči nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, dohodli na úpravě poměrů tohoto dítěte pro dobu po rozvodu a soud musí tuto jejich dohodu schválit. Samozřejmostí je, že tyto dohody musí být

¹² NOVÁK, Tomáš a kol. *Kontakt s dětmi po rozvodu. Jak nepřijít o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2005. s. 19.

¹³ *Rozvodovost* [online]. czso.cz, [cit. 2. 7. 2017]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/rozvodovost>>.

¹⁴ NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2012. s. 93.

písemně s úředně ověřenými podpisy. Výhodou tohoto rozvodu je jeho rychlost, kdy k rozvedení manželů postačí několikaminutové jednání.

Zákon stanovuje, že manželství nebude rozvedeno, byl-li by rozvod v rozporu se zájmem nezletilého dítěte manželů, které nenabylo plné svéprávnosti, který je dán zvláštními důvody anebo v rozporu se zájmem manžela, který se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílel a kterému by byla rozvodem způsobena zvlášť závažná újma s tím, že mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství, ledaže manželé spolu již nežijí po dobu alespoň tří let.¹⁵

1.3 Jak děti prožívají rozchod rodičů

Rozchod není pro nikoho lehkou záležitostí, zvláště ne pro děti, které situaci nerozumí a obávají se, co bude následovat. Dítě vnímá, že v jeho rodině není vše v pořádku, vycítí to ze vzájemné komunikace mezi rodiči, z doby, kterou tráví rodiče spolu, ale i z hádek a ticha, které doma panuje. V tuto chvíli je nejlepším řešením s dítětem promluvit a srozumitelně mu situaci vysvětlit, protože dítě má bohatou fantazii a může si situaci přebrat i jinak. Někteří mohou mít pocit, že něco strašného provedly, jiní zase jsou si jisti, že rodiče, který odchází, už nikdy neuvidí, protože tento rodič už má rád někoho jiného, má novou rodinu a nebude už stát o setkání s dítětem.¹⁶

Důležitý je také způsob, jakým rodiče dítěti sdělí, že něco není v pořádku. Rodiče by se měli domluvit, kdy a kde řeknou dítěti, že se rozcházejí. Nejlepším řešením je, aby u rozhovoru byli přítomni oba a při vysvětlování se střídali, aby dítěti bylo jasné, že jejich rozvod není výmyslem jen jednoho z nich. Rodiče by měli volit způsob sdělení přiměřeně k věku dítěte. Podstatné je i načasování, dítě by se mělo danou skutečnost dozvědět v klidu, nejlépe v pátek odpoledne, případně v sobotu dopoledne, aby mělo čas se se situací samo vyrovnat. Rodiče by neměli nic uspěchat a udělat si na dítě dostatek času, vše mu vysvětlit a zodpovědět jeho veškeré otázky.¹⁷

To, jak dítě reaguje na rozvod, záleží na sociálních faktorech a prostředí, kde dítě vyrůstá, ale i na ekonomických faktorech, kdy rodič se snaží vydělávat, aby mohl poskytnout dítěti, vše, co by potřebovalo a nemá díky tomu na něj dostatek času. Nedostatek finančních

¹⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 78.

¹⁷ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 74-77.

prostředků může vést k častému stěhování a tím ke zpretrhání rodinných vztahů. Reakce dětí lze podle vědců rozlišit na krátkodobé reakce a dlouhodobé adaptace.

Krátkodobá reakce je prvotní reakce a trvá maximálně 2 roky po rozpadu manželství. Z výzkumů vyplývá, že rozvod se silně dotkl téměř všech dětí. Většina dospělých, kteří v dětství prožili rozvod svých rodičů, vzpomíná na odchod jednoho z rodičů jako na nejbolestivější událost svého života. Během prvního roku po tomto odchodu bývají děti vzteklé a podrážděné. Výjimkou není ani to, že se u nich mohou objevit pocity viny, deprese a různé obavy. Tyto reakce po roce obvykle začnou odeznívat. Vnímání dětí závisí na jejich věku, ale i pohlaví.

Dlouhodobá adaptace je reakce dítěte na rozvod, která trvá déle než dva roky. Její délka je dána tím, jak rodiče v průběhu rozpadu manželství a po něm reagují na chování dítěte. Dlouhodobou adaptaci ovlivňuje množství konfliktů mezi rodiči, které proběhly za přítomnosti dítěte a kvalita rodičovské a výchovné kompetence.¹⁸

Prožívání rozchodu rodičů v závislosti na věku:

Novorozenec a kojeneček do 1 roku

Ačkoliv se může zdát, že děti tohoto věku rozchod rodičů vůbec neprožívají, není tomu tak. Sice nerozumí většině slov, ale vnímají napětí, které se v rodině objevuje, a to prostřednictvím tónu hlasu, kterým rodiče spolu komunikují. Tyto děti dokáží vnímat i to, jak se cítí osoba, které o něj v danou chvíli pečují. Jestliže je člověk neklidný, může se tento neklid projevit i na dítěti. U takto malinkých by se měli rodiče střídat v péči, protože dítě potřebuje matku i otce.¹⁹

Batole

Batoletem je dítě od jednoho do tří let věku. Na rozdíl od kojence už začíná rozumět slovům. V případě, že se rodiče před dítětem hádají, je potřeba mu situaci jednoduše vysvětlit. Batole totiž vnímá rodinu jako bezpečné prostředí. Jakmile je toto bezpečí narušeno, u dítěte se mohou objevit noční děsy a můry, výjimkou není ani vzteklost dětí.²⁰

¹⁸ TEYBER, Edward. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů, 2007. s. 12.

¹⁹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 85.

²⁰ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 88.

Předškolák

Předškolákem rozumíme dítě od tří do šesti let. V tomto věku dítě přestává trávit veškerý čas s rodičem a navštěvuje mateřskou školu, kde se setkává s ostatními dětmi. Rodič je nadále dítěti největší autoritou, je tedy pochopitelné, že dítě je značně ovlivněno tím, co rodič řekne a udělá. Hádají-li se rodiče, může dítě reagovat tak, že hájí toho rodiče, ke kterému má v danou chvíli blíž.²¹ Následuje hněv a smutek. Jakmile dojde k rozpadu manželství, děti se mohou vrátit k chování, ze kterého už vyrostli, například požadují dudlík, cucají si palec. Začnou se chovat, jako by byli mladší, dochází u nich k tzv. regresi. Po rozvodu rodičů jsou chlapci více hluční, vzteklí a podráždění. V mateřské škole se neúčastní skupinových aktivit a vyhledávají samotu. S podobnou reakcí se můžeme setkat i u dívek. Řada z nich projde nečekanou proměnou, při které se snaží zastat dospělé role. Objevuje se strach, že když je opustil jeden rodič, opustí je i ten druhý. Děti, které prožijí rozvod rodičů, dospívají mnohem rychleji než ty, které náročnou situaci nezažijí.²²

Dítě mladšího školního věku

Bavíme-li se o dítěti mladšího školního věku, máme na mysli dítě ve věku šest až osm let. Právě pro ně je rozvod mimořádně těžký. Děti reagují smutkem a nápadným pláčem. Objevuje se u nich touha po rodiči, který odešel a pocit, že je tento rodič odmítl, který může mít za následek zhoršení školního prospěchu, deprese a sníženou sebeúctu. Chlapci mohou rozpad rodiny nést hůře než dívky. Děti mohou mít pocit, že jsou to právě oni, kteří zavinili rozvod rodičů.²³

Dítě staršího školního věku

Devítileté až dvanáctileté děti reagují na rozvod rodičů vztekem a hněvem, hlavně na toho rodiče, který dal k rozpadu podnět. Toho obviňují a příklání se na stranu druhého rodiče. Výjimkou není ani to, že děti tohoto věku mohou rodiče obviňovat střídavě. Děti mohou odmítat trávit čas s rodičem, který je opustil, protože si rozvod opravdu nepřáli. Na druhou stranu jim může tento rodič opravdu chybět. Děti se mohou cítit osamělé, mohou vzniknout konflikty mezi nimi a jejich kamarády a v neposlední řadě dojít ke zhoršení školního prospěchu.²⁴

²¹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 89.

²² TEYBER, Edward. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů, 2007. s. 13.

²³ tamtéž

²⁴ TEYBER, Edward. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů, 2007. s. 14.

Dospívající dítě

Dospívající reagují na rozpad rodiny individuálně. Někteří z nich se začnou více soustředit na své plány a cíle v životě a tím se s rozvodem lépe vyrovnávají. Často v nich rozvod zanechá obavu, že ani oni sami nebudou mít dobré manželství. U některých dívek rozvod způsobí rychlé dospění, začnou pečovat o své mladší sourozence, účastnit se domácích prací a pomáhat rodičům. Naopak jiní zase tráví čas kdekoliv jinde jen ne doma a vyhýbají se komunikaci s dalšími členy rodiny. V takovém případě může dospívající začít páchat trestnou činnost, experimentovat s alkoholem a drogami a také se sexuálním životem. Další procento dospívajících vyhledává samotu, upadá do deprese a ztrácí motivaci do budoucnosti.²⁵

Rozvod je pro dítě v kterémkoliv věku bolestnou událostí se kterou se musí vyrovnat. Pomoci mu celou situaci zvládnout by měli hlavně rodiče, ale také širší rodina nebo i psycholog.

Pro rodiče nejzásadnější rozhodnutí je zajisté to, komu bude dítě svěřeno do péče a který z rodičů a v jaké výši bude přispívat na jeho obživu. Jak již bylo řečeno výše, rodiče se mohou dohodnout sami a soud tuto dohodu přezkoumá, zda není v rozporu se zájmem dítěte a pokud není, tak ji schválí. Dohoda se schvaluje rozsudkem, proti kterému není možno podat odvolání. Soud nemůže schválit dohodu, ve které by se rodiče domluvili, že vyživovací povinnost bude mít jen jeden z nich. V případě, že rodiče nejsou schopni se domluvit, rozhodne o poměrech dítěte soud. Ten vezme v úvahu především zájem dítěte, jak vyplývá z čl. 3 Úmluvy: „*Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány.*“²⁶ U otázky, co je v zájmu dítěte se bere ohled na jeho osobnost, schopnosti, vlohy, vývojové možnosti, a to vše se zřetelem na životní poměry rodičů. Dále soud respektuje právo dítěte na péči obou rodičů a právo pravidelného styku dítěte s oběma rodiči. Právo dítěte na osobní kontakt s oběma rodiči, pokud to není v rozporu se zájmem dítěte, je stanoveno i v čl. 9 Úmluvy. Při rozhodnutí soudu, komu svěří dítě do péče, soud zohledňuje také citovou orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti obou rodičů a schopnost rodičů se vzájemně domluvit. Podstatným hlediskem je i budoucí výchovné prostředí dítěte, především jeho stabilita. Nezapomíná se ani na citové vazby dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné. Důležité jsou také bytové poměry a hmotné zabezpečení rodičů. Pokud je dítě schopno vyjádřit svůj názor, přihlíží se i k němu. Ke zjištění, co je pro dítě nejvhodnější, pomáhají soudu dětští

²⁵ TEYBER, Edward. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů, 2007. s. 15.

²⁶ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ze dne 20. listopadu 1989

psychologové často prostřednictvím znaleckých posudků.²⁷ Každé rozhodnutí soudu, které upravuje poměry nezletilého na dobu po rozvodu musí obsahovat výrok, komu bude dítě svěřeno do péče a v jakém rozsahu a výši bude případně rodič plnit výživné.²⁸ Rozhodnutí musí dále obsahovat náležité odůvodnění a argumenty, na základě kterých, takto soud rozhodl.²⁹ Rozvod vždy znamená prohru pro oba rodiče, zničili nejhodnější prostředí pro výchovu dítěte. Volba, komu bude dítě svěřeno, je už jen volbou nejmenšího zla.³⁰

1.4 Formy péče o dítě

Soud má při rozhodování o svěřením dítěte do péče na dobu po rozvodu několik možností. Zároveň se řídí zásadami vyplývajícími z čl. 7 a čl. 9 Úmluvy, ze kterých vyplývá právo dítěte na péči obou rodičů a právo rodičů, aby nebylo dítě od nich proti jejich vůli odděleno.³¹ Ochrana rodiny, rodičovství a práv rodičů je obsažena také v čl. 10 odst. 2 a čl. 34 Listiny základních práv a svobod (dále jen LZPS).³²

První z možností je svěřit dítě do péče jednoho z rodičů (tzv. výlučná péče), nejčastěji do péče matky, najdou se však i případy, kdy matka není schopna se o dítě postarat nebo ani nemá zájem se o něj starat a dítě je svěřeno do péče otce. Otcům, kteří usilují o svěřením dítěte do péče, se věnuje v poslední době stále větší pozornost. Statistika, že skoro devět z deseti dětí je stále svěřováno do péče matky, hovoří o všeobecném přesvědčení, že dítěti je vždy lépe u matky než u otce. V několika studiích bylo zjištěno, že u dětí školního věku, je lepší adaptace u rodiče stejného pohlaví.³³ Výlučná péče spočívá v tom, že dítě žije v domácnosti s jedním z rodičů a ten rozhoduje o běžných záležitostech dítěte. Druhému z nich zůstává rodičovská odpovědnost se všemi právy a povinnostmi, jejíž výkon je určitým způsobem modifikován. Tento nepečující rodič plní vyživovací povinnost vůči dítěti a má právo osobního styku s dítětem. O podstatných záležitostech týkajících se dítěte rozhodují oba rodiče společně,

²⁷ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. s. 11.

²⁸ RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva-Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 1999. s. 66-67.

²⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975)*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1019.

³⁰ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. s. 11.

³¹ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ze dne 20. listopadu 1989

³² Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

³³ TEYBER, Edward. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů, 2007. s. 128.

případně soud.³⁴ Svěření dítěte do péče jednoho z rodičů je u nás stále ještě nejčastější způsob svěření dítěte do výchovy po rozpadu rodiny.³⁵

Dalšími možnostmi jsou střídavá péče a společná péče. Společná péče bývá v praxi málo využívána a spočívá v tom, že se o dítě po rozvodu starají oba rodiče stejnou měrou. Soud o ní rozhodne pouze za podmínky, že oba rodiče se společnou péčí souhlasí.³⁶ Pokud nebude tato forma péče v zájmu dítěte, soud tuto dohodu rodičů neschválí.³⁷

Je-li to v zájmu dítěte, může být dítě svěřeno i do péče jiné osoby než rodiče. Takové rozhodnutí soudu je možno změnit, změní-li se poměry rodičů a dětí. Změna poměrů musí být podstatná a musí být u soudu prokázána.³⁸

³⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 199-200.

³⁵ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. s. 16.

³⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 201.

³⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975)*. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1021.

³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

2 Strídavá péče

2.1 Zájem dítěte

Zájem dítěte je základní zásadou při jakékoli rozhodovací činnosti soudů týkající se dětí. Tato zásada je zmíněna na několika místech občanského zákoníku, avšak samotný výklad pojmu v něm nenalezneme. Vytvoření definice by mohlo vést k tomu, že by byla příliš obecná nebo naopak příliš konkrétní, což by v konečném důsledku mohlo vyvolat negativní efekt, protože tato definice by značně svazoala ruce soudům, správním a zákonodárným orgánům nebo zařízením sociální péče. Pojetí zájmu dítěte je v současné době ponecháno na soudech a jiných orgánech tak, aby samy rozhodly s ohledem na to, co se jeví pro konkrétní dítě jako nejvhodnější. Zájem dítěte je nutné posuzovat v každém individuálním případě, ale také je třeba brát ohled na jeho aspekt medicínský, náboženský, sociální nebo etický. Zájem dítěte nelze nikdy podřadit jiným zájmům, jako je zájem rodičů, státu nebo jiných osob. Pokud je dítě s ohledem na jeho věk a rozumovou vyspělost schopno formulovat své názory a pocity, je nezbytné, aby k nim bylo příslušnými orgány při jejich činnosti přihlíženo.³⁹

Zájem dítěte se pokusil vymezit Nejvyšší soud v rozsudku 30 Cdo 3430/2011: „[...] *K pochopení obsahu této zásady je třeba vzít v úvahu, že čl. 3 odst. 1 Úmluvy vyžaduje, aby nejlepší zájem dítěte byl „předním“ hlediskem při jakékoliv rozhodovací činnosti týkající se dětí. Z užití výrazu „přední“ (primary) a nikoliv „prvořadý“ (paramount) je dovozováno, že nejlepší zájem dítěte má být mezi jinými zájmy zvažován na prvním místě a má mu být dán větší význam než jiným zájmům, nemusí mít nicméně za všech okolností absolutní prioritu [...]. Rozhodování třetích osob o nejlepších zájmech dítěte vychází z uspokojení základních potřeb dítěte (výživa, bydlení, zdraví), jeho rozvoje, názorů a přání dítěte, totožnosti dítěte, citového spojení, jeho zdraví, bezpečí, ochrany, zaopatření, péče, soudržnosti rodiny, trvalosti domova, vazeb dítěte na kamarády, ze školních vztahů, rizik náhradní péče, kulturního pozadí či náboženské víry. Samotné rozhodnutí pak musí sledovat cíl stabilního, a nikoliv přechodného řešení, které sleduje skutečně dlouhodobé zájmy dítěte [...]. Preambule Úmluvy pak prohlašuje, že státy, které jsou smluvní stranou této Úmluvy uznávají, že v zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti musí dítě vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění.“⁴⁰*

³⁹ RADVANOVÁ, Senta. a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 19.

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011

Spolu se zájmem dítěte má pro rodinné právo stěžejní význam také princip blaha dítěte. Tento princip je pojmem obecnějším a nadřazeným zájmu dítěte, neboť zahrnuje i subjektivní aspekt, jak dítě vnímá prostředí, ve kterém vyrůstá a je vychováváno a také duševní rozpoložení dítěte. Úkolem příslušných orgánů je zjistit, zda podmínky, ve kterých dítě vyrůstá, objektivně zajišťují jeho právo na příznivý vývoj a zda je v jeho zájmu jej v nich ponechat. Zároveň je jejich povinností přihlížet k názoru dítěte a respektovat jeho právo na seburčení, jinak nelze zároveň dosáhnout jeho blaha.⁴¹

2.2 Čtyřstupňový test vhodnosti střídavé péče

Předpoklady pro uložení střídavé péče nejsou v zákoně stanoveny, záleží tedy na uvážení soudů, co bude pro dítě nejvhodnější. K úpravě této problematiky přispěl Ústavní soud svou judikaturou.⁴²

Průlomovým nálezem je náleží I. ÚS 2482/13 ze dne 26. 5. 2014, který nahrává do karet zejména otcům, kteří se snaží získat střídavou péči. V něm Ústavní soud došel k závěru: „*Za situace, kdy se oba rodiče o své děti aktivně zajímají, jsou stejnou měrou schopni a ochotni pečovat o jejich zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj a kdy děti mají k oběma rodičům stejně hluboký citový vztah, nelze střídavou výchovu vyloučit jen na základě hodnocení vztahů mezi rodiči. Obecné soudy tudíž musí při svém rozhodování o péči rodičů, kteří se rozvádějí nebo ukončili společné soužití, vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů.*“⁴³ Z nálezu vyplývá, splní-li rodiče uvedená kritéria, mají velkou šanci, že dítě bude svěřeno do střídavé péče. Neznamená to však, že každé dítě bude do ní automaticky při rozchodu rodičů svěřeno. Dále v tomto nálezu Ústavní soud formuloval čtyři kritéria, které musí soudy při rozhodování o střídavé péči zohlednit. Předpokladem rozhodnutí o střídavé péči je skutečný a upřímný zájem obou rodičů pečovat o dítě. Pokud jeden z nich tento zájem neprojeví, nepřipadá střídavá péče v úvahu. Dále je nutné posoudit, zda oba rodiče naplňují tato čtyři judikovaná kritéria a v případě, že jej oba naplňují zhruba stejnou měrou, měl by soud vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo v péči obou rodičů. Prvním kritériem,

⁴¹ RADVANOVÁ, Senta, a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 19.

⁴² ŘEZNÍČEK, David, HEJNÁ, Alena. *Střídavá péče ve světle současné judikatury* [online]. epravo.cz, 18. 12.2014 [cit. 5. 7. 2017]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-ve-svetle-soucasne-judikatury-96105.html>>.

⁴³ Náleží Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

kteřé soud posuzuje je existence pokrevního pouta mezi dítětem a osobou usilující o jeho svěřeni do péče. Můžeme si pod tím představit, že rodina znamená biologickou vazbu, ale také sociální institut. Avšak pouhé biologické pouto mezi dítětem a pečující osobou bez existence úzkého osobního vztahu neznamená rodinný život a je spíše požadováno soužití pečující osoby a dítěte. Míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče daného rodiče je druhým kritériem, proto soudy se musí snažit každý zásah do rodinného života dítěte minimalizovat. To znamená, že by dítě nemělo být odtrženo od osob se kterými dlouhodobě setřvávalo a u kterých nachází svůj domov, jakož i od svých sourozenců. Třetím kritériem je schopnost daného rodiče zajistit vývoj dítěte a jeho fyzické, emocionální, vzdělávací, materiální a jiné potřeby. Zde hraje roli zejména věk dítěte a jeho zdravotní stav, ale také intelektuální a výchovné schopnosti pečující osoby a její vztah k dítěti. Posledním kritériem je přání dítěte, které je třeba zhodnotit s přihlédnutím k věku dítěte a také k možnosti zmanipulování jedním z rodičů.⁴⁴

Mimo to, mohou nastat další okolnosti na straně rodiče nebo dítěte, které mají za následek, že čtyřstupňový test není splněn. Těmito okolnostmi rozumíme například, že se rodič prokazatelně dopustil násilí vůči druhému rodiči, svému dítěti nebo vůči jiným dětem, je závislý na drogách, alkoholu nebo jiných lécích snižující jeho motorické nebo psychologické schopnosti nebo mu byl diagnostikován závažný psychický problém, dále situaci, kdy rodič byl v blízké minulosti odsouzen k trestu odnětí svobody a v neposlední řadě fakt, že dítě je dosud kojeno.⁴⁵ Pokud tyto okolnosti nenastanou, nastane presumpce vhodnosti střídavé péče, kterou lze však vyvrátit. Ústavní soud uvádí demonstrativně okolnosti, které mohou bránit rozhodnutí svěřit dítě do střídavé péče. Těmi jsou specifický zdravotní nebo psychický stav dítěte, pro které by střídavá péče představovala nepřiměřenou zátěž, dále velmi velká vzdálenost mezi bydlištěm otce a matky, zvláště pokud by mohla zásadním způsobem narušit docházku dítěte do školy a také ve výjimečných případech nevhodná komunikace mezi rodiči.⁴⁶

Tímto čtyřstupňovým testem poskytl Ústavní soud obecným soudům návod, jak postupovat v případě střídavé péče. Základem je zjistit postoj obou rodičů a poté provést samotný test. Je-li naplněn, nastává presumpce vhodnosti střídavé péče, ale soud by měl dále zkoumat, zda v daném případě nenastaly okolnosti, které by ji vylučovaly.⁴⁷

⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

⁴⁶ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 10.

⁴⁷ tamtéž

Za zmínku stojí také rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 1554/14, které obsahuje shrnutí výše uvedených čtyř kritérií a zároveň uvádí, že pokud jeden z rodičů naplňuje tato kritéria výrazně lépe než druhý, je zpravidla v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče právě tomuto rodiči.⁴⁸

2.3 Faktory ovlivňující vhodnost střídavé péče

Soudní judikatura a právní doktrína vymezila určité podmínky, resp. předpoklady, které mohou mít vliv na rozhodnutí o svěřeni dítěte do střídavé péče. Ty mohou zásadně ovlivňovat odpověď na otázku, zda je nebo není střídavá péče v zájmu dítěte.⁴⁹

2.3.1 Přání a postoj dítěte

S postojem dítěte je úzce spjat zájem dítěte. Jedním z nejdůležitějších základních práv dítěte je právo na informace a na svobodné vyjádření svých názorů a postojů ve všech řízeních a záležitostech, které se ho dotýkají. Právo dítěte vyjádřit své vlastní názory najdeme v čl. 12 Úmluvy. Dle tohoto článku má dítě, které je schopno formulovat své názory právo se vyjádřit ke všem záležitostem, které se ho dotýkají a těmto názorům musí být věnována patřičná pozornost, která odpovídá věku a úrovni dítěte. Smluvní strany se přijetím Úmluvy zavázaly také k tomu, aby dítě mělo možnost být vyslyšeno přímo nebo prostřednictvím příslušného orgánu nebo zástupce v soudním, ale i správním řízení, které se jej dotýká. Nacházeli se dítě ve zranitelné situaci nebo je nízkého věku neznamená to, že je zbaveno práva na vyjádření postoje ani nijak nedochází ke snížení váhy tohoto postoje.⁵⁰

Z Evropské úmluvy o výkonu práv dětí z roku 1996 výslovně plyne právo dítěte na informace. Podle jejího čl. 3 má dítě právo vyjádřit svůj názor, dostávat informace o důsledcích tohoto názoru a být konzultováno, pokud je schopno dostatečně chápat situaci. Dále v čl. 6 nalezneme právo dítěte být vyslechnuto a sdělit svůj názor a tento názor musí být soudem brán náležitě v potaz. Před samotným rozhodnutím musí soud zabezpečit, opět pokud je dítě schopno chápat situaci, aby mu byly veškeré informace náležitě vysvětleny.⁵¹

Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem stanovují, že dítě má právo, nikoliv povinnost být slyšeno. V případě, že dítě nechce být slyšeno, nemělo by být

⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

⁴⁹ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 29.

⁵⁰ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ze dne 20. listopadu 1989

⁵¹ Evropská úmluva o výkonu práv dětí č. 54/2001 Sb. m. s., ze dne 25. 1. 1996

nikým k tomu nuceno. Naopak pokud projeví iniciativu a chce být slyšeno, měl by ho soud vyslechnout a nemělo by být odmítnuto.⁵²

V občanském zákoníku je právo dítěte na informace a proces zjišťování názoru dítěte upraven v § 867. Informace, týkající se jeho zájmu, poskytne soud před rozhodnutím dítěti tak, aby si mohlo vytvořit svůj názor a ten soudu sdělit. Existuje právní fikce, že dítě starší dvanácti let je schopno tyto informace přijmout a svůj názor sdělit. I dítě mladší dvanácti let může být schopno informaci přijmout – toto posouzení záleží na úvaze soudu.⁵³

V řízeních, kterých se účastní nezletilé dítě a které je schopno své názory formulovat, zjišťuje soud jeho názor ve věci výslechem dítěte, v některých případech prostřednictvím jeho zástupce, orgánem sociálně-právní ochrany dětí nebo znaleckým posudkem.⁵⁴ Samotný průběh a postup výslechu dítěte dotváří soudní judikatura. Podle odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. III. ÚS 2150/07 je právo dítěte vyjádřit svůj názor, právem nepopíratelným, které určitým způsobem pomáhá vyrovnat nerovné postavení dítěte ve vztahu k rodičům. Avšak konečné posouzení, co je v zájmu dítěte přísluší obecnému soudu, který k názoru dítěte přihlíží s ohledem na jeho věk a rozumovou a citovou vyspělost.⁵⁵

Za ústavně konformní postup je Ústavním soudem považován ten, kdy je dítě přímo vyslechnuto soudem. Jedině tak je zajištěna objektivnost výpovědi a nedochází ke zkreslení názoru dítěte. V ojedinělých případech je možné názor zjistit prostřednictvím jiné osoby. V případech, kdy soud nevyslechne dítě přímo, musí důvod nevyslechnutí náležitě odůvodnit.⁵⁶ Vyjádřit se k budoucímu výchovnému uspořádání je podle Ústavního soudu většina dětí schopna již po dosažení deseti let věku.⁵⁷ U dětí starších deseti let je nezbytné vyslechnout je přímo před soudem, u mladších dětí postačí zjištění jejich názoru prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí, opatrovníka nebo znaleckého posudku.⁵⁸

⁵² Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 17. listopadu 2010 a důvodová zpráva [online]. Council of Europe Publishing, 17. 11. 2010 [cit. 30. 7. 2017]. Dostupné na <<https://rm.coe.int/16804ba0fb>>.

⁵³ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 31.

⁵⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád § 100 odst. (3): „V řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, soud postupuje tak, aby byl zjištěn jeho názor ve věci. Názor nezletilého dítěte soud zjistí výslechem dítěte. Názor dítěte může soud ve výjimečných případech zjistit též prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Výslech dítěte může soud provést i bez přítomnosti dalších osob, lze-li očekávat, že by jejich přítomnost mohla ovlivnit dítě tak, že by nevyjádřilo svůj skutečný názor; přítomnost důvěrníka dítěte, který není jeho zákonným zástupcem a o jehož účast u výslechu dítě požádá, může soud vyloučit jen tehdy, je-li jeho přítomností mařen účel výslechu. K názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.“

⁵⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. III. ÚS 2150/07

⁵⁶ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 34.

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1708/14

⁵⁸ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 35.

Samotný výsledek by měl probíhat formou nepřímých otázek a přání dítěte by mělo být při něm zjišťováno komplexně. Vhodné je pokládat otevřené otázky, protože u uzavřených otázek mají děti tendenci přitakávat tazateli i na otázky, kterým nerozumí. Vhodným místem pro vyslechnutí dítěte je neformální prostředí, jako je například kancelář soudce, a ne soudní síň.⁵⁹

V případech, kdy dítě staršího věku se střídavou péčí nesouhlasí, měl by soud toto stanovisko brát na zřetel.⁶⁰ Mladší děti jsou lehce manipulovatelné a je tu možnost, že jeho názor je ovlivněn jedním z rodičů. Dítě se také může snažit odpovídat na otázky takticky, aby si nenarušilo vztahy ani s jedním z rodičů.⁶¹

Obecně můžeme říci, že čím starší dítě, tím má jeho názor větší váhu. I přesto není názor pro soud závazný a může se od něj odchýlit.⁶²

2.3.2 Souhlas se střídavou péčí

Souhlas rodičů se střídavou péčí je často diskutovaným tématem. Někteří odborníci tvrdí, že souhlas obou rodičů je předpokladem pro její správné fungování, jiní zase, že matka může svůj nesouhlas použít jako účinný nástroj, kterým zamezí otci podílet se na výchově. Judikatura se k problému postavila tak, že je možné nařídit střídavou péčí i přes nesouhlas jednoho z rodičů, pokud je tento nesouhlas nedůvodný a ničím nepodložený. V případě, že rodič předloží relevantní důkazy na jejichž základě nesouhlasí se střídavou péčí a po přezkoumání důkazů se ukáže tento nesouhlas jako důvodný, bude namíste zvolit jinou formu péče o dítě.⁶³ Lze se domnívat, že pokud by oba rodiče se střídavou péčí nesouhlasili, nebylo by její nařízení v zájmu dítěte.

2.3.3 Vzdálenost bydlišť rodičů a zachování jedné školy

Vzdálenost bydlišť rodičů, kterou musí dítě v daném intervalu střídání pravidelně překonávat je významným faktorem, který ovlivňuje vhodnost střídavé péče. Rovněž zachování

⁵⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

⁶⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana., KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 268.

⁶¹ NOVÁK, Tomáš. Je dítě schopno pravdivě odpovědět na otázku, u kterého z rodičů by po rozvodu chtělo žít? *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 7, s. 15.

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

⁶³ FIDRMUCOVÁ, Anna. Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2017, č. 8, s. 277.

jedné školy hraje velkou roli. Názory některých psychologů se od názorů soudů výrazně liší. Dle psychologů Ilony Špaňhelové je důležité, aby rodiče bydleli v blízké vzdálenosti, aby dítě nebylo nuceno každý týden (nebo jiný interval střídání) střídat školu a s ní i své kamarády.⁶⁴ Stejně tak psycholog Jeroným Klimeš zastává názor, že střídavá péče nesmí způsobit střídání školního kolektivu. Zároveň by dle něj neměla být střídavá péče nařízena u dítěte v předškolním věku, pokud nebude možné, aby probíhala i nadále bez střídání školního kolektivu.⁶⁵ I veřejná ochránkyně práv se kloní k názoru, že dítě by mělo mít možnost docházet do jedné školy a provozovat mimoškolní aktivity – to znamená pravidelně mít kontakt se svými kamarády a navštěvovat zájmové kroužky, neboť docházka do dvou škol může mít na psychiku dítěte neblahý vliv.⁶⁶

V zahraničí lze chápat blízkost bydlišť rodičů jako pozitivní faktor pro nařízení střídavé péče. Díky malé vzdálenosti není dítě nadměrně zatěžováno zdlouhavým dojížděním za druhým rodičem. V případě, že střídavá péče nebude dítěti vyhovovat, je při blízkosti bydlišť možné zcela bez problému přejít na výlučnou péči a zachovat častější styk s druhým rodičem. Stejně tak může být blízkost bydlišť brána jako faktor pro nenařízení střídavé péče. Dítě se může s rodičem díky nepatrné vzdálenosti stýkat velice často, a proto není nutné nařizovat rovnou střídavou péči, ale pouze upravit styk rodiče ve větším rozsahu.⁶⁷

Blízká vzdálenost bydlišť rodičů se objevuje ve značné části judikátů Ústavního soudu o střídavé péči. Ústavní soud ji řadí mezi předpoklady pro střídavou péči. Ale zároveň není považována za podmínku, bez které by nebylo možné ji nařídit.⁶⁸ Usnesením ze dne 1. 8. 2007, sp. zn. III. ÚS 1084/07 byla odmítnuta ústavní stížnost proti rozsudku krajského soudu, kterým bylo svěřeno dítě do péče otce, i když střídavá péče byla shledána jako nejvhodnější řešení, ale s ohledem na velkou vzdálenost bydlišť nepřicházela v úvahu.⁶⁹ Stejně tak usnesení pod sp. zn. II. ÚS 543/05 ve kterém byla velká vzdálenost jednou ze skutečností, pro kterou nebyla střídavá péče nařízena.⁷⁰

Oproti tomu nález I. ÚS 1506/13-2 ze dne 30. 5. 2014, ve kterém Ústavní soud řeší, že vzdálenost bydliště rodičů není překážkou pro střídavou péči: „Z ústavněprávního hlediska pak

⁶⁴ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5.

⁶⁵ KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu* [online]. klimes.mysteria.cz, 2009 [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf>.

⁶⁶ *Doplnění k tématu střídavé výchovy* [online]. ochrance.cz, [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <<https://www.ochrance.cz/dalsi-aktivity/publikace/sborniky-stanoviska/rodina-a-dite-dodatky/rodina-a-dite-dodatky-2015/>>.

⁶⁷ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 57.

⁶⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 7. 2005, sp. zn. III. ÚS 6/05

⁶⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 8. 2007, sp. zn. III. ÚS 1084/07

⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2006, sp. zn. II. ÚS 543/05

*neobstojí ani poukaz stěžovatelky na velkou vzdálenost mezi bydlišti obou rodičů, neboť toto hledisko samo o sobě není dle názoru Ústavního soudu důvodem, který by a priori vylučoval vhodnost střídavé výchovy nezletilého dítěte. Při posuzování tohoto hlediska je naopak třeba přihlídnout k dalším okolnostem daného případu, zejména pak k tomu, zda dítě není převozem a pobytem ve zcela odlišném prostředí příliš fyzicky či psychicky zatěžováno a zda je v možnostech rodičů ve stanoveném intervalu tuto vzdálenost překonávat.*⁷¹

Krajský soud v Brně řešil podobný případ, kdy rozhodoval o svěřeni dvou nezletilých dětí školního věku do střídavé péče, přičemž bydliště rodičů bylo 250 km od sebe. Oba rodiče usilovali o svěřeni do výlučné péče a v případě, že se tak nestane, tak navrhovali střídavou péči. Soudem prvního stupně byla střídavá péče odmítnuta právě kvůli velké vzdálenosti bydlišť. Odvolací soud podrobně zkoumal celý případ a přihlédl k přání obou dětí, které měly s oběma rodiči velmi pozitivní vztah, kterým bylo být střídavě u otce a u matky. Oba rodiče byli podle znaleckého posudku výchovně způsobilí a měli stejně dobrý vztah k dětem. Ani jeden z nich neměl problém s rodinným nebo sociálním zázemím, jediným problémem byla vzdálenost jejich bydlišť a s tím spojená školní docházka do dvou různých škol. Soud si tedy vyžádal vyjádření základních škol jak v bydlišti matky, tak v bydlišti otce. Škola, kterou děti doposud navštěvovaly sdělila, že děti jsou bezproblémové a mají výborný prospěch i chování. Obě školy však uvedly, že v jejich výukových programech jsou jak obsahové, tak časové rozdíly a byla by nutná spolupráce mezi nimi. Jelikož byly všechny zbylé předpoklady pro nařízení střídavé péče splněny, odvolací soud rozhodl, že je v zájmu dětí, aby byly v kontaktu s oběma rodiči a střídavá péče byla nařízena. Zároveň stanovil interval střídání po půl roce, aby byla zachována kontinuita výuky na obou školách a pravidelný styk s druhým rodičem.⁷²

To, jak se děti dokáží s novým porozvodovým režimem vypořádat záleží především na rodičích a dětech samotných. Některé z nich mohou v druhé škole najít nové přátele, rozšířit si své obzory a stát se zodpovědnějšími. Jiní mohou neustálé střídání vnímat negativně a tato nejistota v tom, kam vlastně patří se může odrazit na jejich psychice. V každém případě by měl situaci zhodnotit psycholog, zda je u dítěte předpoklad, že bude nově vzniklou situaci dobře snášet nebo zda je pro něj nevhodná.⁷³

Řešením situace, kdy rodiče bydlí od sebe ve velké vzdálenosti a usilují o klidný průběh střídavé péče bez psychických následků na dítěti je možnost střídání rodičů v jednom obydlí. Nepochází tedy k tomu, že by dítě střídalo domácnosti a bylo nuceno se neustále stěhovat, ale

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13

⁷² Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. 37 Co 236/2010

⁷³ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 61.

střídají a stěhují se rodiče. Tato možnost je všeobecně přijatelnější pro dítě, které zůstává ve stabilním prostředí, má jedno zázemí, jeden domov a veškerá zátěž je přenesena na rodiče, kteří celou situaci zavinili. Otázkou je, zda tato forma střídavé péče může v praxi fungovat, protože každý z rodičů musí mít ještě vlastní domov, ve kterém bude přebývat v době, kdy bude dítě s druhým rodičem. Také komunikace mezi rodiči musí být na vysoké úrovni, protože se musí shodnout na fungování společné domácnosti.⁷⁴

2.3.4 Intervaly střídání

Při rozhodování o střídavé péči je nutné stanovit interval, ve kterém se budou rodiče střídát v pečování o dítě. Tyto intervaly mohou být různé, typicky týden, čtrnáct dní, měsíc, půl roku a záleží pouze na úvaze soudu, jaký interval zvolí. Nelze říci, který interval je nejideálnější, každému dítěti může vyhovovat něco jiného. Z hlediska sociálního zabezpečení je nejvhodnějším intervalem jeden měsíc, protože lze na toto období vhodně stanovit výživné druhého rodiče a také se tento interval odráží v dávkách státní sociální podpory. Nejčastěji je soudy volen interval jednoho týdne, protože dítě neztrácí (a pokud ano, tak jen minimálně) kontakt s druhým rodičem. Tento interval je vhodný při blízkosti bydlišť rodičů, naopak pokud rodiče bydlí od sebe ve velké vzdálenosti je vhodně stanovit interval delší. Je-li stanoven interval delší než čtrnáct dnů, je na místě, upravení styku druhého rodiče s dítětem právě v době, kdy je u pečujícího rodiče, aby mezi sebou neztráceli kontakt. Právě tyto delší intervaly částečně umožňují, aby dítě navštěvovalo dvě školy a aby v každé z nich alespoň částečně zachovalo kontinuitu ve výuce. Soudy by v těchto případech měli zjišťovat učební plány a časové osnovy výuky tak, aby dítě plynule pokračovalo ve výuce a nestalo se, že by některou látku probíralo dvakrát nebo dokonce vůbec neprobíralo. Pro tyto případy by bylo ideální interval střídání prodloužit až na půl roku, aby mohlo dítě každé pololetí zvládnout v jiné škole a být klasifikováno. Problém je, že by se dítě s druhým rodičem postupně odcizilo, navštěvovalo by jej pouze o víkendech a tato forma střídání by spíše odpovídala výlučné péči.⁷⁵ Na tuto situaci reagoval Ústavní soud, který se zabýval dlouhými intervaly střídavé péče a uvedl: „[...] přístup dětských psychologů ke střídavé výchově, navíc střídavé výchově s intervaly delšími než pár týdnů, je rezervovaný. Podle některých názorů by se za střídavou výchovu neměly považovat delší cykly než tři týdny, tj. měsíc, půl roku a rok, protože ztrácejí charakter střídavé výchovy.

⁷⁴ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 71-72.

⁷⁵ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 75-77.

*Je to střídavé svěřování dítěte do péče vždy jednoho rodiče, kde je třeba řešit poruchy přizpůsobení při přechodech.*⁷⁶

V souvislosti s intervaly střídání zmíníme slovenský model (také model 2-2-3). K tomuto modelu dospěla slovenská judikatura, v zákoně o rodině není uveden. Spočívá v tom, že dítě je od pondělí 2 dny u otce, 2 dny u matky a 3 dny u otce, další týden se role převrací – 2 dny u matky, 2 dny u otce a 3 dny u matky. Výhodou tohoto modelu je, že dítě stráví celý víkend v celku s jedním z rodičů a společně tak mohou lépe využít volný čas, naopak nevýhodou časté stěhování dítěte.⁷⁷

Na závěr je třeba říci, že intervaly střídání jsou dosti individuální a to, co může vyhovovat jednomu dítěti, nemusí vyhovovat druhému. Soud by měl při rozhodování vždy brát v potaz zájem dítěte, vzdálenost bydlišť obou rodičů a skutečnost, zda dítě navštěvuje jednu nebo dvě školy.

2.3.5 Věk dítěte

Jen těžko můžeme určit od kolika let věku dítěte je střídavá péče vhodným řešením a do kolika let vůbec nepřichází v úvahu. Podle psychologa Klimeše je možné uvažovat o střídavé péči od 3 let věku dítěte. Batoleti by dle něj byla spíše ke škodě, neboť matka dítě kojí a také s ním od jeho narození tráví většinu času, proto má dítě většinou lepší vztah právě s matkou. Také stabilita prostředí, kterou nemůže střídavá péče nabídnout, je pro tak malé dítě obzvláště důležitá.⁷⁸ To však neznamená, že by dítě mladší 3 let nemohlo být ve střídavé péči. Například Obvodní soud pro Prahu 5 svěřil tehdy 22 měsíční dítě do střídavé péče, oba rodiče s ní souhlasili.⁷⁹

Pokud soud rozhoduje o svěření dítěte ve věku blízcím se nástupu do základní školy, měl by také zvážit, jakým způsobem se právě onen nástup do školy projeví na této formě péče. Skutečnost, že dítě bude muset navštěvovat dvě školy kvůli vzdálenosti mezi rodiči, není důvodem pro nenařzení střídavé péče.⁸⁰

U starších dětí, kteří jsou schopni vyjádřit svůj názor, by měl soud na něj brát zřetel.⁸¹

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12

⁷⁷ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 78.

⁷⁸ KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu* [online]. klimes.mysteria.cz, 2009. [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf>.

⁷⁹ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2006, sp. zn. 50 P 336/2006

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13

⁸¹ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 82.

2.3.6 Zdravotní stav dítěte

Zdravotní stav dítěte je výrazným determinantem vhodnosti střídavé péče. Cukrovka nebo logopedické problémy dítěte mohou znamenat horší prosazení dítěte v kolektivu a v případě, že by byla zvolena střídavá péče a dítě by muselo kvůli vzdálenosti bydlišť rodičů navštěvovat dvě školy, byl by tady ten problém hned dvakrát. Zároveň není v těchto případech střídavá péče úplně vyloučena a může být i přes tato omezení zdravotního stavu, nařízena.⁸²

Tzv. hyperkinetická porucha (ADHD) představuje hyperaktivitu dítěte, poruchu jeho pozornosti a impulzivitu. Děti trpící touto diagnózou nedokáží setrvat na místě, vyrušují, impulsivně mluví, nedokáží se soustředit ve výuce, jsou mnohmluvné a skáčou ostatním do řeči. Takové chování lze částečně korigovat stabilním prostředím s pevným řádem a dostatečným odpočinkem. Z těchto důvodů bylo dítě rozhodnutím soudu svěřeno do výlučné péče matky, která dokázala tuto stabilitu zajistit.⁸³ Jiné dítě trpící stejnou poruchou bylo doporučeno do střídavé péče poté, co se ním zabývali znalci.⁸⁴

Při zkoumání vhodnosti střídavé péče je zapotřebí zkoumat zdravotní stav každého dítěte individuálně. I při existenci stejné poruchy/stejného onemocnění můžou být ve zdravotních stavech dětí markantní rozdíly. Důvodem pro nenařzení této formy péče by mohly být takové zdravotní potíže, u kterých by v důsledku střídání došlo ke zhoršení příznaků nemoci.⁸⁵

2.3.7 Zaměstnání rodiče a jeho sexuální orientace

Rodič by měl o dítě pečovat osobně, tzn. dítě by nemělo většinu času trávit s jinou osobou jako je např. chůva nebo prarodiče. V tomto případě by střídavé péče ztrácela smysl, když by dítě stejně s rodičem netrávilo žádný čas. Skutečnost, že rodič setrvává dlouho v práci, by neměla jít k jeho tíži. Je zřejmé, že rodič musí sebe i dítě nějakým způsobem materiálně zabezpečit. Proto by tu měl být znak určité přiměřenosti – rodič po dobu co bude v zaměstnání, může dítě svěřit chůvě nebo svým rodičům, ale po práci by se měl dítěti osobně věnovat.

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství zakotvil možnost žít v registrovaném partnerství dvěma osobám stejného pohlaví. Běžně se stává, že jeden z rodičů si v průběhu manželského soužití uvědomí svou odlišnou sexuální orientaci a po rozvodu hledá nového homosexuálního partnera. Fakt, že rodič žije v registrovaném partnerství, střídavou péči

⁸² Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 9. 2010, sp. zn. III. ÚS 1486/10

⁸³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 709/11

⁸⁴ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 14. 1. 2011, č. j. 50 P 293/2007-871

⁸⁵ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 85.

nevylučuje za předpokladu, že rodič je schopen zajistit vývoj dítěte a chránit jeho zájmy tak, aby nebyla dotčena jeho důstojnost a ohroženo zdraví, citový, mravní, rozumový a tělesný vývoj. Povinnost chránit zájmy dítěte a zajistit jeho vývoj má i nový partner.⁸⁶

2.4 Střídavá péče u nás a v zahraničí

Ve světě se střídavá péče objevuje mnohem dříve než u nás, například v USA již od 80. let.⁸⁷ Od té doby její oblíbenost roste, avšak stále výrazně převažuje svěření dítěte do péče jen jednomu z rodičů. V roce 2010 bylo v České republice okresními soudy prvním rozhodnutím o výchovném uspořádání svěřeno dítě do střídavé péče v 867 případech, naopak do péče jednoho z rodičů to bylo ve více než ve 20 000 případech.⁸⁸ V případech porozvodového uspořádání to bylo v tomtéž roce 1220 dětí do střídavé péče a přes 16 000 dětí do péče otce nebo matky. Na základě dostupných statistik Ministerstva spravedlnosti můžeme říct, že okresní soudy rozhodují o střídavé péči rok, co rok častěji. Pro srovnání v roce 2013 bylo svěřeno do střídavé péče 1456 dětí a v případě rozhodování soudu po rozvodu rodičů to bylo 1703 dětí. Přehled o počtu pravomocných rozhodnutí okresních soudů v řízeních o nezletilých najdeme v následující tabulce:

Tab. č. 1 – Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v řízení o nezletilých dětech

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Výchova a výchovná opatření												
první rozhodnutí o výchově dítěte												
- svěřeno (ponecháno)												
matce	19978	21369	22820	20881	21195	18971	18840	19763	20059	19260	19187	20649
otci	1399	1474	1510	1458	1417	1477	1451	1494	1507	1362	1470	1484
do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	305	305	323	404	516	599	635	774	867	1053	1135	1456
jiné fyzické osobě než rodiče	559	494	585	532	619	574	564	560	571	548	540	500
- pro případ rozvodu (po rozvodu) svěřeno												
matce	20415	20203	19845	18064	17867	16630	16672	16204	15148	14274	13253	13630
otci	1809	1807	1791	1660	1668	1736	1708	1622	1597	1371	1363	1312
do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	488	506	539	584	759	860	896	1085	1220	1344	1464	1703
jiné fyzické osobě než rodiče	105	89	97	74	60	77	70	79	80	74	52	50
další rozhodnutí o výchově dítěte (změna výchovného prostředí)												
- svěřeno												
matce	803	829	819	900	907	911	966	1008	1068	1017	944	1159
otci	1150	1174	1245	1285	1284	1318	1377	1482	1488	1466	1467	1591
oběma rodičům	29	23	24	28	26	22	0	39	26	45	56	65
do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	80	104	76	123	137	142	159	176	198	270	291	324
poručníkovi	75	61	53	51	34	21	32	27	16	16	16	20

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti

⁸⁶ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 85-91.

⁸⁷ TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázaně pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18.

⁸⁸ NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada publishing, a. s., 2012. s. 105.

Na Slovensku je situace se střídavou péčí obdobná jako u nás. Do jejich právního řádu byl tento institut vnesen až s účinností k 1. 7. 2010.⁸⁹ Důvodem pro její zavedení do právního řádu byl nápor rodičů (zejména otců), kterým nebylo dítě svěřeno do péče, ale také fakt, že tento institut je obsažen i v právních rádech okolních zemí.⁹⁰ Většina dětí je i na Slovensku svěřována do péče matek, popřípadě otců, do střídavé péče jsou děti svěřovány zhruba v 8 % případů.⁹¹

V Německu mají rodiče možnost výběru z několika možných variant výchovy. Soud při rozhodování dbá především zájmu dítěte. Zároveň nemůže rozhodnout o střídavé péči, pokud s ní oba rodiče nesouhlasí.⁹²

Právní úpravu střídavé péče nenajdeme v Polsku. Tam zákon stanovuje, že dítě může zůstat pouze v péči jednoho z rodičů.⁹³

V Rakousku vycházejí zákonodárci z toho, že dítě potřebuje pro svůj správný vývoj stabilní prostředí. To znamená, že dítě musí mít stanoven místo svého hlavního pobytu – u kterého z rodičů bude bydlet a zároveň musí mít stanoven rozsah styku s druhým z rodičů. V praxi dochází k aplikaci tzv. Doppelresidenz modelu, který je obdobou naší střídavé péče, ale v Rakousku je v rozporu s požadavkem zákonodárce, aby mělo dítě svůj hlavní pobyt.⁹⁴ O uzákonění tohoto modelu usiluje celá řada občanských uskupení.⁹⁵

Ve Francii byla střídavá péče zakotvena zákonem č. 305/2002 ze dne 4. 3. 2002. Právě ve Francii je tzv. střídavá péče na zkoušku. Každý z rodičů může požádat soud, aby dočasně nařídil střídavou péči a určil její dobu. Soud takto postupuje i v případě, kdy dojde k nesouhlasu mezi rodiči v otázce bydliště dítěte.⁹⁶ Po jejím uplynutí (bývá nařizována zpravidla na šest měsíců), je soudem nařízeno jednání, při kterém by se měli rodiče vyjádřit hlavně k tomu, jak střídavá péče fungovala, jaké byly reakce dětí, jaký způsobem k ní všechny strany přistupovaly,

⁸⁹ Střídavá péče byla do slovenského zákona č. 36/2005, o rodině, zavedena novelou č. 217/2010.

⁹⁰ PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině*. Komentár. Praha, C.H. Beck 2011, s. 105.

⁹¹ 2016 - sociálnoprávna ochrana detí - zverenie detí do starostlivosti jednému z rodičov a do striedavej osobnej starostlivosti [online]. upsvar.cz, [cit. 5. 7. 2017]. Dostupné na <http://www.upsvar.sk/statistiky/socialne-veci-statistiky/2016/2016-socialnopravna-ochrana-deti-zverenie-deti-do-starostlivosti-jednemu-z-rodicov-a-do-striedavej-osobnej-starostlivosti.html?page_id=583008>.

⁹² DETHLOFF, Nina, MARTINY, Dieter. *Parental Responsibilities, National report – Germany* [online]. ceflonline.net, [cit. 30.3. 2017]. Dostupné na <<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Germany-Parental-Responsibilities.pdf>>.

⁹³ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 98.

⁹⁴ *Doppelresidenz / Wechselmodell - Rechtliche Situation in Österreich* [online]. doppelresidenz.at, [cit. 10. června 2016]. Dostupné na <<http://www.doppelresidenz.at/wp-content/uploads/2012/04/Rechtliche-Situation-in-%C3%96sterreich.pdf>>.

⁹⁵ *Parlamentarische Bürgerinitiative betreffend. Halbe – Halbe Doppelresidenz* [online]. parlament.gv.at, [cit. 5. 7. 2017]. Dostupné na <https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/BI/BI_00066/imfname_384874.pdf>.

⁹⁶ BERGER, Maurice, GRAVILLON, Isabelle. *Když se rodiče rozvádějí: jak pochopit citění dítěte a jak mu pomoci*. Praha: Portál 2011. s. 83.

jak probíhalo střídání dětí, zda by šlo něco do budoucna vylepšit a také jak vyhovovaly samotné cykly střídání. Cílem nařízení této zkušební doby je doladit praktické věci fungování střídavé péče, případně vylepšit její fungování nebo také dojít k závěru, že střídavá péče je v konkrétním případě zcela nevhodná. Na soudu je posouzení, zda střídavá péče fungovala tak, jak by měla a zda byla v zájmu dítěte. Následně rozhodne, zda v ní budou rodiče a dítě pokračovat, nebo bude lepší dítě svěřit do výlučné péče pouze jednoho z nich.⁹⁷

Střídavou péči nenajdeme v Dánsku.⁹⁸

Naopak v Belgii je od roku 1995 zcela běžná. Nejdůležitější je zájem dítěte – pokud se oba rodiče na střídavé péči shodnou, tak je nařízena, pokud není v rozporu se zájmy dítěte. V případě, že rodiče nesouhlasí, je zájem dítěte zkoumán.⁹⁹

Podobná situace je ve Švédsku, kde dítě po rozvodu rodičů přechází do střídavé péče automaticky, pokud se rodiče nedomluví jinak. Až 90 % dětí je ve Švédsku ve střídavé péči.¹⁰⁰

Ve Finsku a Norsku je střídavá péče uzákoněna. V Norsku dokonce až 98 % párů uzavírá předmanželskou smlouvu, která řeší péči o dítě pro případ rozvodu.¹⁰¹

Zákon o střídavé péči nemá Maďarsko, kde se právní doktrína i praxe shodly na tom, že by tato forma výchovy mohla ohrozit stabilitu v životě dítěte, která je pro ně velmi důležitá. Rodiče se však na ni mohou dohodnout mimosoudně.¹⁰²

2.5 Pozitiva a negativa střídavé péče

Střídavá péče s sebou přináší jisté klady a zápory, a to ať už na straně rodičů, tak i na straně dětí. V České republice zatím bohužel neexistuje výzkum, který by srovnával jednotlivé formy svěření dětí do péče rodičů po rozvodu. Výzkumy k nám však přicházejí ze zahraničí a

⁹⁷ FULCHIRON, Hugues. *Custody and Separated Families: The Example of French Law* [online]. heinonline.org, [cit. 31.5. 2017]. Dostupné na <<http://heinonline.org/HOL/LandingPage?collection=journals&handle=hein.journals/famlq39&div=26&id=&page=>>>.

⁹⁸ LUND-ANDERSEN, Ingrid, GYLDENLOVE JEPPESEN de BOER, Christina. *Parental Responsibilities, National report – Denmark* [online]. ceflonline.net, [cit. 31.5. 2017]. Dostupné na <<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Denmark-Parental-Responsibilities.pdf>>.

⁹⁹ PINTENS, Walter., PIGNOLET, Dominique. *Parental Responsibilities, National report – Belgium* [online]. ceflonline.net, [cit. 31.5. 2017]. Dostupné na <<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Belgium-Parental-Responsibilities.pdf>>.

¹⁰⁰ SCHIRATZKI, Johanna. *Custody of Children in Sweden: Recent Developments* [online]. scandinavianlaw.se, [cit. 21.6. 2017]. Dostupné na <<http://www.scandinavianlaw.se/pdf/38-11.pdf>>.

¹⁰¹ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. s. 98.

¹⁰² WEISS, Emilia, SZEIBERT, Orsolya. *Parental Responsibilities, National report – Hungary* [online]. ceflonline.net, [cit. 31.5. 2017]. Dostupné na <<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Hungary-Parental-Responsibilities.pdf>>.

přicházejí se zajímavým výsledkem – většina výzkumů hodnotí střídavou péči pozitivně. Nejvíce výzkumů bylo provedeno ve Spojených státech, kde je střídavá péče v soudní praxi od roku 1973. Již v roce 1979 proběhl první výzkum těchto rodin a do současnosti bylo takových výzkumů provedeno kolem 400. Jedním ze známějších výzkumů byl proveden v USA v roce 2002. Tento výzkum zahrnoval celkem 1846 dětí, které byly v péči jednoho rodiče a 814 dětí ve střídavé péči, zároveň byly srovnávány i s dětmi v úplných rodinách. Děti byly ve věku od 6 měsíců v době rozvodu a byly sledovány 2-5 let po rozvodu. Všichni postoupili 40 různých lékařských a psychologických metod a také hodnocení rodičů a učitelů. V tomto výzkumu bylo zjištěno, že: „*děti ve společné (střídavé) péči obou rodičů jsou významně lépe adaptovány ve všech ukazatelích: tělesné a duševní zdraví, rodinné vztahy, behaviorální a emoční adaptace, sebeúcta - než děti v péči jednoho rodiče*“ a že „*adaptace dětí ve společné (střídavé) péči obou rodičů se neliší od dětí v úplných rodinách.*“¹⁰³ Zároveň bylo zjištěno, že děti, vyrůstající bez otce mají větší pravděpodobnost spáchat sebevraždu, utéct z domova, skončit ve vězení, upadnout do drogové závislosti a nedokončit školu.¹⁰⁴ Z tohoto výzkumu nemůžeme vyvodit jednoznačný závěr, že střídavá péče má vždy pozitivní vliv na dítě, protože americké děti mají jinou mentalitu než ty české.

Při psaní své bakalářské práce na téma Střídavá péče a její dopad na dítě, jsem měla možnost setkat se s několika rodinami, kteří mají nebo měli dítě ve střídavé péči. Na základě těchto setkání mohu říci, že hlavním předpokladem fungování střídavé péče je schopnost rodičů spolu otevřeně komunikovat o záležitostech týkajících se dítěte a schopnost domluvit se. Pokud jeden z rodičů před dítětem očerňuje toho druhého, manipuluje s dítětem ve svůj prospěch nebo se snaží prostřednictvím něho vyřídit si účty s bývalým partnerem, je střídavá péče spíše v neprospěch dítěte. Podle psycholožky Ilony Špaňhelové jsou dalšími předpoklady pro úspěšné zvládnutí střídavé péče zachování jednotných výchovných postupů u obou rodičů, vzájemná úcta a respekt, pravdomluvnost rodičů a schopnost informovat druhého z nich o věcech, co se udály v době pečování o dítě a v neposlední řadě umět rozvrhnout si svůj čas a věnovat se naplno dítěti v době, kdy je dítě u nich.¹⁰⁵ Podle jiných psychologů je střídavá péče na místě za splnění několika podmínek, které musí být splněny kumulativně. Jednou z podmínek je, že dítě musí být starší čtyř nebo pěti let, dále intervaly střídání by měly být v délce deseti až čtrnácti dní, dítě by mělo chodit stále do jedné školy, popřípadě školky – to

¹⁰³ TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázane pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18.

¹⁰⁴ tamtéž

¹⁰⁵ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 1-5.

znamená, že je vyloučena velká vzdálenost bydlišť rodičů, mělo by mít jednoho lékaře i zubaře, měla by tu být možnost, aby dítě mohlo navštívit druhého rodiče a samozřejmě je nezbytná přívětivá komunikace mezi rodiči a schopnost podporovat se.¹⁰⁶

Střídavá péče má mnoho zastánců, ale i odpůrců z řad odborné i laické veřejnosti. Nyní se budu snažit předložit argumenty její zastánců a zároveň argumenty, proč je někdy vnímána dosti negativně.

Hlavní předností střídavé péče je, že dítě stále pokračuje v rodinném životě a neztrácí ani jednoho ze svých rodičů, který je pro něj zdrojem lásky, bezpečí a uznání.¹⁰⁷ Dítě se obvykle narodí do úplné rodiny, ve které je muž a žena, kteří o něj střídavě pečují. Tato mužská a ženská role dítě obohacuje v různých směrech, každá jiným způsobem a je pro něj zcela přirozená. Právě střídavá péče zachovává mužskou i ženskou roli v každodenním životě dítěte.¹⁰⁸ Tyto role jsou pro potomka vzorem k vytvoření svých vlastních společenských a sexuálních rolí. Pomocí procesu identifikace chlapce s otcem a dívky s matkou dospívají obě pohlaví ke své budoucí životní roli a postupně ji přijímají.¹⁰⁹ Na základě modelů chování rodičů bude jen na dítěti, zda se s danou rolí svého rodiče ztotožní nebo zda se rozhodne, že se tímto způsobem nikdy chovat nechce. Ideálním řešením je v těchto případech střídavá péče, která na rozdíl od výlučné péče umožňuje otci, aby uplatňoval svou mužskou a otcovskou roli v plné míře.¹¹⁰ Pokud má otec dítě na starosti pouze každý druhý víkend snaží si tento čas s ním naplno užít nejrůznějšími aktivitami a nemá čas s ním řešit běžné denní problémy.¹¹¹ Právě tyto každodenní starosti posilují vztah rodič – dítě a na jejich základě podle psychologa Richarda Warshaka vzniká opravdová blízkost mezi otcem a dítětem a dodává každé straně pocit, že toho druhého opravdu zná.¹¹² Střídavá péče taktéž podporuje emocionální vývoj dítěte tím, že dítě nadále čerpá emoce z obou stran rodičů a tyto emoce může projevovat a sdílet zase s oběma rodiči.¹¹³

Na základě zahraničních empirických výzkumů, které srovnávaly děti ve střídavé péči a děti ve výhradní péči jednoho rodiče můžeme konstatovat, že děti ve střídavé péči nepocítily

¹⁰⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Střídavá péče velebená i proklínaná. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 3, s. 44.

¹⁰⁷ PIET de MAN, Jan. *Zájem dítěte především* [online]. iustin.cz, 2009 [cit. 25. 8 2017]. Dostupné na <<http://www.iustin.cz/files/deman2009.pdf>>.

¹⁰⁸ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 1-4.

¹⁰⁹ JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěření nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 4, s. 13.

¹¹⁰ ČERNÁ, Marie. *Rozvod, otcové a děti*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, s. r. o., 2001. s. 40.

¹¹¹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 5.

¹¹² WARSHAK, Richard. *Revoluce v porozvodové péči o děti: otcovský faktor a mystika mateřství*. Praha: JAN, 1995, s. 175.

¹¹³ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 4-5.

onen pocit zavržení druhým rodičem tak, jak tomu bylo u dětí, které byly svěřeny do péče matek a pociťovaly zavržení ze strany otce.¹¹⁴ Střídavá péče dává dětem pocit, že jsou milovány oběma rodiči a její pomocí staví oba rodiče na stejnou úroveň. Díky ní pociťují spravedlnost v čase stráveným s každým z nich a cítí menší pocit viny za jejich rozchod, než je tomu u dětí ve výlučné péči.¹¹⁵

Další výhodou tohoto výchovného modelu ocení zejména rodiče, kteří si mohou v době, kdy o dítě pečuje druhý rodič odpočinout, aktivně se věnovat svým koníčkům a zařídit veškeré záležitosti, aby se pak mohli naplno věnovat dítěti. Současně nejsou rodiče na výchovu a na rozhodování o dítěti zcela sami, ale mohou se poradit s druhým z nich.¹¹⁶

Argument, že střídavá péče je pro děti vždy výhodná používají především rodiče, kteří o ni usilují, v některých případech však marně. Jeden z nejznámějších českých webů o střídavé péči stridavka.cz obsahuje ve svých diskuzích názory rodičů na tento výchovný model. Objevují se zde názory, že střídavá péče zajišťuje rovnost mezi právy a povinnostmi mezi rodiči. Podle některých rodičů výlučná péče způsobuje nadřazené postavení pečujícího rodiče vůči podřízenému rodiči, který dítě nemá v péči a tento nadřazený rodič své postavení zneužívá. Spoustu rodičů bojuje za střídavou péči, proto že má dle jejich názoru dítě právo na oba rodiče a stejně tak právo na zachování rodinných vazeb se širším příbuzenstvím. Výjimkou nejsou ani názory, že tento druh péče umožňuje dítěti vnímat různost prostředí a čerpat výhody, které z nich plynou.¹¹⁷

Střídavá péče může mít také negativní vliv na psychiku dítěte a komplikovat život všem zúčastněným. Tato forma péče o dítě je spojena s neustálým stěhováním od jednoho rodiče ke druhému. Psychologové často uvádějí, že pro dítě je velice důležitá stabilita prostředí, která při opakovaném stěhování chybí. Neustálá nejistota, kam vlastně patří, může vést k tomu, že si nebudou schopny vytvořit plnohodnotný vztah ani k jednomu z rodičů. Děti si mohou časem připadat jako návštěvníci bez domova, jejichž život je srovnán v baňužku.¹¹⁸ Mnozí z nás mají pojem domov spojený se stálým počtem osob a stálým prostředím, které nám dává pocit bezpečí a jistoty, a právě stěhování může tento pocit domova oslabovat.¹¹⁹

¹¹⁴ PIET de MAN, Jan. *Zájem dítěte především* [online]. iustin.cz, 2009 [cit. 25. 8. 2017]. Dostupné na <<http://www.iustin.cz/files/deman2009.pdf>>.

¹¹⁵ *Střídavá péče – situace v ČR* [online]. padesatprocent.cz, [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <<http://padesatprocent.cz/cz/stridava-pecce-situace-v-cr>>.

¹¹⁶ WARSHAK, Richard. *Revoluce v porozvodové péči o děti: otcovský faktor a mystika mateřství*. Praha: JAN, 1995, s. 179-180.

¹¹⁷ *Diskuze* [online]. stridavka.cz, [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <<http://www.stridavka.cz/diskuse.html>>.

¹¹⁸ JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěřeni nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 4, s. 14.

¹¹⁹ MATĚJČEK, Zdeněk; DYTRYCH, Zdeněk. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada Publishing, 2002, s. 54.

Další nevýhodou je finanční náročnost tohoto modelu, neboť dítě potřebuje mít vše dvakrát, neustálé stěhování všech osobních věcí by bylo pro něj zbytečně více zatěžující. V každém domově by mělo mít plně vybavený pokojíček, ve kterém bude prostor pro učení, hru i spánek, což představuje zatížení rozpočtu každého rodiče.¹²⁰

S finanční náročností souvisí také časová náročnost. Rodiče musí dítěti uzpůsobit svůj denní režim. Zvláště rodič, který nebyl zvyklý o dítě pravidelně pečovat může těžce snášet nově vzniklou situaci. Střídavá péče představuje i psychickou zátěž pro všechny zúčastněné. Hlavně matky, které byly zvyklé o dítě pečovat 24 hodin denně se mohou těžce smířovat s tím, že své dítě několik dní nevidí a že otec není schopen se o dítě dostatečně dobře postarat. Také u dítěte se může zpočátku objevovat únava a nervozita z opakovaného přejíždění.¹²¹

Pokud je dítě nuceno navštěvovat dvě školská zařízení kvůli vzdálenosti mezi bydlišti může nastat problém se začleněním dítěte do kolektivu. Spolužáci jej mohou brát jako negativní prvek, který se občas objeví a v některých případech může mít výhody oproti ostatním, s čímž se nemusí ostatní smířit. Tyto dětské křivdy mohou vyústit až ve školní šikanu.¹²²

Stejně tak může vzniknout problém u dítěte při adaptaci na nového partnera otce nebo matky. Předpokládá se, že oba rodiče po rozvodu nezůstanou sami a že dřív nebo později si najdou nového partnera, se kterým třeba založí novou rodinu. Dítě ve střídavé péči by mělo s novým partnerem dobře vycházet, protože s ním bude trávit podstatnou část svého života. Pokud tomu tak nebude, mohlo by uvažovat o přechodu do výhradní péče druhého rodiče nebo by mohlo tohle vyhrožování odchodem využívat k dosažení svých požadavků.¹²³

Další věc, kterou může dítě vnímat negativně, je, že není pánem svého času a může pouze v omezené míře rozhodovat o tom s kým, kde a jak bude trávit svůj volný čas. Obzvlášť dítě, které bude mít rodiče, kteří budou striktně trvat na dodržování časového rozvrhu péče o dítě, bude muset při plánování svých koníčků mít vždy na paměti, u kterého z rodičů zrovna v daný den má být.

I když střídavá péče s sebou nese jisté výhody, ale i nevýhody, bude záležet vždy na rodičích, jak se k situaci postaví, pokud si budou navzájem vycházet vstřícně a budou spolu umět komunikovat, bude mít střídavá péče daleko klidnější průběh a pozitivnější vliv na dítě, než když si budou dělat navzájem naschvály a pomlouvát se.

¹²⁰ SCHÖN, Monika. Střídavá výchova a vyživovací povinnost rodičů. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 9, s. 13.

¹²¹ ŠPAŇHELOVÁ, I. (2010). *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada. S. 142

¹²² TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá výchova: rigorózní práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta právnická, 2014. 169 s.

¹²³ NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 11, s. 18.

3 Vývoj judikatury v oblasti střídavé péče

Z § 907 občanského zákoníku nevyplývá, jak mají soudy prioritně rozhodovat při svěřování dětí do péče. Záleží tedy na civilních soudech, jaké řešení zvolí. Při svém rozhodování musí respektovat nezávislost soudní moci, dostatečně zjistit skutkový stav věci a přihlídnout k osobní zkušenosti, která vyplývá z bezprostředního kontaktu s účastníky řízení. Stejně tak musí brát v potaz dosavadní vývoj rodinné situace. Základem je, aby konečné rozhodnutí bylo v zájmu dítěte. V řízeních ve věcech péče soudu o nezletilé není přípustné dovolání, proto v těchto věcech rozhoduje ve třetí instanci Ústavní soud. Ten vydal několik průlomových rozhodnutí, které je třeba v souvislosti se střídavou péčí zmínit.¹²⁴

3.1 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13

Z nálezu vyplývá, že stěžovatelem je otec dvou nezletilých dětí, kterým bylo v době rozhodnutí Ústavního soudu 9 a 11 let. V roce 2008 opustila matka společně s dětmi společnou domácnost a následně oba rodiče přibližně rok realizovali střídavou péči. Poté podal otec návrh na úpravu poměrů nezletilých dětí na dobu do a po rozvodu, v němž požadoval zachování stávajícího stavu, a tedy svěřeni obou dětí do střídavé péče. Matka s návrhem nesouhlasila a naopak požadovala, aby byly děti svěřeny do její výlučné péče. Obvodním soudem pro Prahu 4 byly děti v roce 2009 svěřeny do péče matky a otcovi byla stanovena vyživovací povinnost a upraven styk s dětmi. Rozhodnutí bylo odůvodněno znaleckými posudky s výsledkem, že střídavá péče by byla vhodnější až ve vyšším věku dětí, neboť jedno z nich bylo v té době předškolního a druhé raně školního věku a v životě obou dětí hrála matka významnou roli. V roce 2012 podal otec návrh na změnu formy péče, ve kterém navrhoval opět střídavou péči. Ve svém návrhu uvedl, že je nyní osobou samostatně výdělečně činnou, a tudíž má více času na výchovu obou nezletilých dětí, které jsou už obě školou povinné. Matka s návrhem opět nesouhlasila. Návrh stěžovatele byl Obvodním soudem pro Prahu 2 zamítnut a byl mírně rozšířen styk otce s dětmi. Oba rodiče podali proti tomuto rozhodnutí odvolání. Odvolání bylo posouzeno Městským soudem v Praze, který zvýšil otcovi výši výživného, protože obě děti začaly chodit do školy, a zase zúžil styk stěžovatele s dětmi s odůvodněním, že děti jsou s výlučnou péčí matky spokojené a jsou na ni zvyklé. Stěžovatel se s rozhodnutími soudů neztotožnil a podal ústavní stížnost, ve které namítal porušení jeho základních práv a svobod, konkrétně

¹²⁴ JIRSA, Jaromír. *Střídavá péče* [online]. *pravni prostor.cz*, 8. 1. 2016 [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/judikatura/obcanske-pravo/stridava-pece>>.

práva na spravedlivý proces, práva na respektování soukromého a rodinného života, práva na soudní a jinou ochranu a práva na rodinný život, rodičovskou výchovu a péči.¹²⁵

Ústavní soud v tomto nálezu vyjádřil kritéria pro svěřování dětí do péče, čímž si zasloužil označení „průlomové“. Těmito kritérii jsem se zabývala v podkapitole Čtyřstupňový test vhodnosti střídavé péče. Od vydání těchto kritérii je na ně upozorňováno i v dalších obdobných nálezech nebo usneseních. Dle soudu je nutno střídavou péči pokládat nikoliv jako právo, ale jako povinnost rodičů k naplnění nejlepšího zájmu dítěte. Za výrazné vady původního rozhodnutí považuje Ústavní soud argumentace soudu, podle které byly děti při prvním rozhodování o úpravě jejich poměrů příliš mladé pro realizaci střídavé péče a při podání druhého návrhu zase zvyklé a spokojené v péči matky. Tato argumentace by dle něj mohla založit praxi, kdy by byly malé děti vždy svěřovány matce a později by již nebyla žádná šance na změnu, protože už by byly u matky zvyklé. Taková rozhodnutí jsou soudem považována za šikanující vůči otci. Nález dále konstatuje premisu, že v zájmu dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů. Na základě této premisy nepostupovaly obecné soudy v souladu s nejlepším zájmem dítěte, protože oba rodiče naplňovaly kritéria relevantní pro rozhodování, komu svěřit dítě do péče, zhruba stejnou měrou a obecné soudy se nesnažily tohoto stavu dosáhnout.¹²⁶ Dle mého názoru je v zájmu dítěte, aby bylo v péči obou rodičů, pokud jsou oba rodiče schopni se o něj postarat a mají o jeho výchovu opravdový zájem, neboť každý z rodičů obohacuje život dítěte jiným způsobem. Dítě by v důsledku rozpadu rodiny nemělo trpět ztrátou jednoho z rodičů jen proto, že rodiče už spolu nadále nemohou žít. Dítě nebylo tím důvodem, kvůli kterému se rodina rozpadla, byli to jeho rodiče, kteří rozpadu dopustili. Proto by měli vycházet dítěti vstříc, neřešit jeho prostřednictvím svůj partnerský vztah, ale umožnit mu pravidelný kontakt s druhým rodičem, aby mu alespoň částečně vynahradili ztrátu úplné rodiny. V tomto případě matka i otec měli o výchovu nezletilých zájem, byli schopni zajistit jejich vývoj a veškeré potřeby, oba byli jejich biologickými rodiči a mezi dětmi a každým z rodičů byla silná citová vazba a pravidelný kontakt. Z těchto důvodů souhlasím s Ústavním soudem, že obecné soudy nepostupovaly správně, když nenařídily střídavou péči, i když předpoklady pro její nařízení byly splněny.

Na základě výše uvedeného tedy Ústavní soud rozhodnutí Městského soudu v Praze zrušil a dodal, že obecné soudy jsou povinny při rozhodování o svěření nezletilých dětí řídit se

¹²⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13. body 1-10

¹²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13. body 18-38

uvedenými kritérii. Dle nálezu by tato kritéria měla sloužit do budoucna jako model pro posuzování podobných případů obecnými soudy.¹²⁷

3.2 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1506/13

V tomto nálezu se Ústavní soud zabýval ústavní stížností stěžovatelky, která byla matkou nezletilé. Ta byla okresním soudem svěřena do její péče, současně byla otci nezletilé určena výše výživného a rozsah styku s nezletilou.¹²⁸ Otec požadoval svěřeni dítěte do střídavé péče, který byla až do rozhodnutí okresního soudu fakticky vykonávána tak, že nezletilá byla vždy týden u otce a dva týdny u matky a tohle výchovně uspořádání nečinilo nezletilé žádné problémy. Okresní soud od střídavé péče upustil kvůli velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů a s ní spojenými převozy dítěte. Odvolání podané otcem i matkou proti tomuto rozhodnutí řešil krajský soud, který napadené rozhodnutí změnil tak, že nezletilou svěřil do střídavé péče, ke střídání mělo docházet v intervalu 14 dnů a současně stanovil povinnost rodičům navzájem si platit výživné na nezletilou. Učinil tak na základě důkazů, podle kterých oba rodiče vždy řádně zajišťovali výchovu nezletilé a na základě citového vztahu dítěte k oběma rodičům.¹²⁹ Stěžovatelka proto podala ústavní stížnost, ve které napadala rozhodnutí krajského soudu, kterým mělo být porušeno její právo na spravedlivý proces, právo na rovnost účastníků řízení, právo rodiče pečovat o své dítě a konečně právo dítěte na rodičovskou péči. Dále stěžovatelka namítala, že se krajský soud v odůvodnění nezabýval tím, zda je střídavá péče v zájmu nezletilé a nevypořádal se s námitkou stěžovatelky, která vyzdvihovala velkou vzdálenost bydlišť rodičů.¹³⁰ Současně není střídavá péče dle jejího názoru vhodným řešením, protože nezletilá nastupuje na základní školu, a proto je střídání mezi bydlištěm matky a otce vzdálené téměř 300 km neslučitelné.¹³¹

Ústavní soud se vypořádal s námitkou stěžovatelky, že rozhodnutí krajského soudu je nepředvídatelné tak, že poukázal na svou judikaturu, podle které lze za nepředvídatelné rozhodnutí považovat takové rozhodnutí, které nemohli účastníci řízení očekávat s ohledem na dosavadní průběh řízení, v důsledku čehož neměli možnost se vyjádřit k názoru soudu a tím toto rozhodnutí zvrátit. Na základě toho můžeme konstatovat, že rozhodnutí obecných soudů

¹²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13. body 51-52.

¹²⁸ Styk byl upraven tak, že otec bude o dceru pečovat po dobu 11 dní od každé druhé soboty v každém měsíci, tedy do středy. Matka měla předat nezletilou ke styku s otcem na vlakovém nádraží v Pardubicích.

¹²⁹ K předání dítěte ve střídavé péči mělo docházet vždy před bytem toho rodiče, u něhož interval střídání končí.

¹³⁰ Jeden z rodičů bydlel v Olomouci, druhý v České Lípě.

¹³¹ Nález Ústavního soudu ze dne sp. zn. I. ÚS 1506/13. body 1-14

nebylo nepředvídatelné, protože řízení bylo zahájeno na návrh otce, který se domáhal svěřeni dítěte do střídané péče, soud zjišťoval, zda jsou splněny zákonné podmínky pro její nařízení a stěžovatelka tudíž měla možnost na právní názory soudu reagovat a navrhnout důkazy, které by mohly tento názor zvrátit.¹³²

Ústavní soud se ztotožňuje s odůvodněním odvolacího soudu, podle kterého oba rodiče doposud řádně zajišťovali výchovu nezletilé a každý z nich má v zásadě stejné předpoklady pro její výchovu. Stejně tak je jisté, že oba rodiče mají o výchovu nezletilé zájem a mezi dítětem a oběma rodiči je vzájemný hluboký citový vztah. Z těchto důvodů je v zájmu dítěte, aby byl tento vztah nadále prohlubován, i když se rodiče rozešli. Ústavní soud rovněž připomíná, že zájem dítěte je hlediskem prioritním, ale nezapomíná i na právo obou rodičů pečovat o své dítě. Současně soud uvádí, že zájem dítěte je nutno posuzovat nejen v době rozhodnutí, ale je třeba brát ohled i na jeho další vývoj – v tomto případě počátek školní docházky. V nález se objevují argumenty, že nezletilá byla zvyklá u otce střídaně pobývat, tudíž nařízením střídané péče nedojde k žádné zásadní změně a dále, že nelze předem vyloučit, že střídaná péče přetrvá až do nástupu nezletilé do základní školy a je tu možnost navštěvování dvou základních škol v každém místě bydliště. Konečně samotná vzdálenost bydlišť rodičů není sama o sobě dle Ústavního soudu důvodem, který by vylučoval střídanou péči. U těchto případů je na místě přihlížet zejména k tomu, zda samotný převoz a pobyt v odlišném prostředí dítě příliš fyzicky nebo psychicky nezatěžuje. Zároveň je soud povinen brát ohled na to, zda je v možnostech rodičů tuto vzdálenost překonávat.¹³³

Jelikož nedošlo k porušení ústavních práv stěžovatelky, byla stížnost zamítnuta.

Podle mého názoru je velká vzdálenost bydlišť mezi rodiči faktorem, který střídanou péči velice komplikuje. Obzvláště velká časová náročnost se projeví nejen v životech rodičů, ale i dítěte. Současně si myslím, že pokud opakované dlouhé cestování nezanechává na dítěti negativní důsledky, neměla by být pouze samotná vzdálenost důvodem pro vyloučení této formy péče. S názorem Ústavního soudu se proto ztotožňuji.

S tímto nálezem souvisí nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II ÚS 169/16, který podruhé rozhoduje o stejných účastnících řízení. Nález řeší stejnou situaci s odstupem času, kdy nezletilá pobývala několik let ve střídané péči obou rodičů a navštěvovala dvě základní školy. Matka nezletilé podala ústavní stížnost, ve které uvedla, že rozsudek krajského soudu, kterým byla zrušena výlučná péče matky, není v nejlepším zájmu dítěte, neboť nařízená střídaná péče představuje pro nezletilou nepřiměřenou zátěž a zároveň ohrožuje její psychický

¹³² Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13. body 19

¹³³ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13. body 25-34

vývoj. Mezi rodiči panují neshody a otec dle stěžovatelky brání dceři, aby realizovala některé volnočasové aktivity. Otec, který si založil novou rodinu se dceři dostatečně nevěnuje a není ochoten se jí přizpůsobit. V ústavní stížnosti matka uvádí, že v zájmu nezletilé je vyrůstat v jednom stabilním prostředí a navštěvovat pouze jednu školu, protože neustálé cestování ji stresuje. Dále poukazuje na zprávu z pedagogicko-psychologické poradny, dle které nezletilá sice obě základní školy zvládá, ale s vypětím všech sil. Ústavní soud shledat tuto stížnost důvodnou a zrušil rozhodnutí krajského soudu. Ve svém odůvodnění vycházel ze znaleckého posudku, dle kterého došlo v psychickém stavu nezletilé ke změně, ta hluboce vnímá konfliktní atmosféru, která panuje mezi rodiči a dvě školy zvládá s vypětím všech sil a na úkor své psychické pohody. Nezletilá vnímá střídavou péči tak, že má jeden domov u otce a jeden u matky a sama je nárazníkem mezi světy obou rodičů. Dle Ústavního soudu není tedy možné brát v potaz pouze to, že nezletilá školní docházku do obou škol zvládá, ale je nutné přihlížet i k tomu, zda prožívá spokojené a šťastné dětství, zvláště, kdy podle znaleckého posudku je docházení do dvou základních škol na úkor její psychické pohody.¹³⁴

V tomto případě je zcela patrné, že velká vzdálenost mezi rodiči a s ní spojená nutnost navštěvovat dvě školní zařízení střídavou péči značně zkomplikovala. Měnit dva školní kolektivy a dvě různé formy vyučování znamená velký nátlak na psychiku. Dle mého názoru není v tomto případě střídavá péče v zájmu nezletilé.

3.3 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1554/14

Stěžovatelem je otec nezletilé, narozené v roce 2006, jehož manželka (matka nezletilé) odešla s nezletilou ze společné domácnosti v lednu 2012, odhlásila ji z mateřské školy a současně podala návrh na rozvod. Mezi rodiči byly časté konflikty, a proto byla celá situace upravena předběžnými opatřeními a nezletilá byla svěřena do péče matky. O měsíc později podal otec návrh na úpravu poměrů ke své dceři, ve kterém navrhoval svěřeni dítěte do své péče. Zároveň uvedl, že matka s ním o dceři nekomunikuje a poměry je proto potřeba upravit odlišně od předběžného opatření. Dle jeho názoru je plně schopen zajišťovat péči o nezletilou a styku dcery s matkou by nebránil a umožnil by jej v nadstandartním rozsahu. Jako soud prvního stupně rozhodoval Okresní soud Praha – východ, který zjistil, že stěžovatel změnil svůj postoj a nyní požaduje střídavou péči. V komunikaci mezi rodiči nedošlo k žádnému zlepšení,

¹³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II ÚS 169/16

otec uvedl, že s matkou komunikuje jen přes email. Matka před soudem vypověděla, že otec usiluje o střídavou péči z jediného důvodu a to proto, aby nemusel platit výživné. Střídavá péče byla realizována po dobu dvou měsíců v rámci předběžného opatření, z tohoto střídání byla nezletilá unavená a pomočovala se. Když byla nezletilá v péči otce, staraly se o ni jiné osoby než sám otec. Dále matka uvedla, že nezletilá nechce u otce pobývat delší dobu a že o ni matka pečovala prvních pět let věku, proto považuje za vhodnější svěřit ji do její výlučné péče. Znaleckým posudkem bylo zjištěno, že oba rodiče jsou výchovně způsobilí a není důvod k vyloučení jednoho z nich jako vychovatele. Jediným problémem je jejich partnerský konflikt, který má vliv na nezletilou. Nezletilá je více ovlivněna matkou, se kterou tráví většinu času, z tohoto důvodu ji preferuje, ale má ráda oba rodiče. Dle posudku by byla střídavá péče prospěšná, z důvodu potřeby působení obou rodičů na zdravý úspěšný vývoj. V případě jejího nenařízení, by bylo nutné nařídit širší kontakt s otcem. Soud dále zjistil, že oba rodiče dokáží nezletilé zajistit příjemné výchovné prostředí. Nezletilá byla tedy soudem prvního stupně svěřena do střídavé péče. Proti tomuto rozhodnutí podala matka odvolání. Z doplnění znaleckého posudku vyplynulo, že časté neshody mezi rodiči pokračují, ti nejsou schopni domluvit se na základních otázkách a oba mají odlišný názor na to, jak má výchova probíhat. Tyto neshody často ventilují právě před nezletilou. Odvolací soud se zabýval otázkou, zda je střídavá péče v tomto případě v zájmu nezletilé a dospěl k závěru, že od rozhodnutí soudu prvního stupně se komunikace mezi rodiči stále zhoršuje a celou situaci nese nezletilá velice negativně, a proto nepřipadá střídavá péče v úvahu.¹³⁵

Stěžovatel podal ústavní stížnost, ve které namítal porušení jeho práva na spravedlivý proces čl. 36 odst. 1 a práva na výchovu dítěte čl. 32 odst. 4 LZPS rozhodnutími obecných soudů a domáhal se jejich zrušení. Ve své stížnosti namítal podjatost soudů vůči jeho osobě, dále že nebyl zjištěn názor nezletilé a také zpochybnil znalecký posudek, který současně konfrontoval s Úmluvou o právech dítěte a dosavadní judikaturou. Dle nich: „nemůže být dítě v důsledku neschopnosti rodičů komunikovat trestáno újmou na svém právu být vychováváno jimi oběma“¹³⁶. Dále uvedl, že v nejlepším zájmu dítěte je, aby bylo vychováváno oběma rodiči, kteří mají důležitý vliv na jeho správný vývoj.¹³⁷

V tomto nálezu se Ústavní soud zabývá výkladem zásady zájmu dítěte, a to jak z pohledu Výboru OSN pro práva dítěte, tak z pohledu Úmluvy o právech dítěte. V každém řízení, ve kterém se jedná o nezletilém dítěti je třeba vždy zohlednit co je v nejlepším zájmu

¹³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 1-13

¹³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 17

¹³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 14-21

dítěte. V případě přetrvávajícího konfliktu, který mezi rodiči v daném případě nastal, je otázkou, zda je nařízení střídavé péče v této rodině stále ještě v zájmu dítěte. Ústavní soud také zmínil čtyři kritéria, které judikoval v nález uveřejněném výše. Při svém rozhodování kladl důraz zejména na tato kritéria, podle kterých je střídavá péče obou rodičů v nejlepším zájmu dítěte, za předpokladu, že oba rodiče naplňují tato kritéria zhruba stejnou měrou. Za situace, kdy jeden z rodičů naplňuje kritéria výrazně lépe než druhý, mělo by být dítě v souladu se zásadou zájmu dítěte svěřeno do péče právě tomuto rodiči. Ústavní soud vytvořil presumpci ve prospěch střídavé péče za předpokladu, že o ni mají oba rodiče zájem a současně musí oba dva naplňovat již zmíněná čtyři kritéria. Dále stanovil důvody, které tuto presumpci vyvrací. Mezi tyto důvody patří: *„specifický zdravotní či psychický stav dítěte, v jehož důsledku by střídavá péče představovala pro dítě nepřiměřenou zátěž, velmi velká vzdálenost bydlišť rodičů, a to zejména v případech, kdy by tato velká vzdálenost mohla zásadním způsobem narušit školní docházku dítěte.“*¹³⁸ V ojedinělých případech by mohla být důvodem k vyloučení střídavé péče i neprobíhající nebo nevhodná komunikace mezi rodiči, kterou by se měly soudy pokusit napravit nebo zlepšit a odhalit její příčinu. Nezletilý by poté měl být svěřen do péče toho rodiče, který je více nakloněn ke komunikaci s druhým rodičem a který nebude dítěti bránit ve styku s nepečujícím rodičem.¹³⁹ Takové řešení je dle mého názoru rozumné. Pokud by neprobíhající komunikace mezi rodiči mohla být důvodem k nenařizení střídavé péče, mohl by rodič, který má dítě ve své péči toho zneužívat a záměrně se vyhýbat komunikaci s druhým rodičem a tím zamezit nařízení střídavé péče. Naopak budou-li se soudy zabývat který z rodičů komunikaci vyhledává a snaží se s druhým rodičem určitým způsobem spolupracovat, projevuje zájem o dítě a umožní mu se s druhým partnerem stýkat, mělo by být dítě svěřeno právě tomuto rodiči.

Střídavá péče zpravidla nepřipadá v úvahu v případech, kdy byl v blízké minulosti jeden z rodičů odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody, dále pokud se rodič dopustil fyzického nebo psychického násilí na dítěti, o němž se v řízení jedná nebo ve vztahu k jiným dětem, je-li závislý na drogách, alkoholu nebo silných lécích, které snižují jeho motorické a psychologické schopnosti, vede-li rodič nezřízený život nebo mu byly diagnostikovány závažné psychické problémy a také v případě, kdy se dopustil domácího násilí ve vztahu k druhému rodiči, neboť všechny tyto okolnosti vyskytující se u jednoho z rodičů způsobují, že obvykle není naplněna stejnou měrou jeho schopnost zajistit vývoj dítěte, jeho vzdělávací, fyzické, materiální a emocionální potřeby tak, jak u druhého z rodičů, u kterého tyto okolnosti nenastanou. Stejně tak není střídavá péče možná, jestliže je dítě ještě kojeno. Všechny skutečnosti musí být dle

¹³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 38

¹³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 32-38

Ústavního soudu tvrzeny a prokázány. Dle nálezu mají obecné soudy povinnost tyto důvody vyloučení střídací péče ve svých rozhodnutích náležitě odůvodnit.¹⁴⁰

Dále se Ústavní soud zabývá již zmíněnými čtyřmi kritérii, a to konkrétně kritériem č. 4, kterým je přání dítěte. U toho uvádí, že je tu možnost manipulace přání dítěte jedním z rodičů, obzvláště toho, který měl dítě doposud v péči a také, že je nutné přání posuzovat s ohledem na věk dítěte. Dané kritérium je nutné chápat jako přání, k němuž musí soud přihlídnout, ale neznamená to, že jej musí soud bez dalšího respektovat a podle něj rozhodnout, pouze musí při svém rozhodování toto přání zohlednit, a to bez ohledu na věk dítěte. Přání dítěte je nutno posuzovat s ohledem na věk dítěte, jeho rozumovou vyspělost a možnost manipulace ze strany rodičů. Malé dítě nedokáže svůj názor verbálně sdělit tak srozumitelně jako patnáctileté a je třeba u něj spíše zkoumat řeč těla, kresby nebo výrazy ve tváři. V tomto případě došlo k manipulaci názoru dítěte ze strany matky, která nezletilou posílala proti otci. Všechna kritéria v nálezu jsou demonstrativní, což znamená, že soudy jsou povinny zohlednit i další relevantní kritéria. Mezi ně však nemůžeme zařadit nesouhlas jednoho z rodičů se střídací péčí. Podle § 907 občanského zákoníku není vyžadován souhlas obou rodičů pro nařízení střídací péče. Úmyslem zákonodárce bylo, aby nebyl nutný souhlas obou rodičů, neboť tuto potřebu souhlasu výslovně vyjádřil u svěřeni dítěte do společné péče.¹⁴¹

Ústavní soud v daném případě dospěl k závěru, že pouhá špatná komunikace mezi rodiči, kterou sice nezletilá nesla negativním způsobem a na základě které odvolací soud rozhodl o výlučné péči namísto péče střídací, je argumentací nedostatečnou a nepřesvědčivou. Proto napadené rozhodnutí zrušil. Se závěrem Ústavního soudu souhlasím, komunikace mezi rodiči je sice u střídací péče obzvláště důležitá, protože rodiče se musí navzájem informovat o věcech, které se staly v době, kdy měli dítě zrovna v péči, ale neměla by být jediným důvodem, pro odepření práva dítěte na péči obou rodičů.

3.4 Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 106/15

Stěžovatelem je otec nezletilých synů, kteří byli rozhodnutími soudů svěřeni do péče matky, otci byla stanovena výše výživného a současně upraven styk s dětmi.¹⁴² Stěžovatel se s těmito rozhodnutími neztotožnil, protože dle jeho názoru nejsou v souladu s nejlepším

¹⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 29

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, bod 29-30

¹⁴² Otec měl možnost se se syny stýkat každý týden v úterý od 15:00 hodin do středy do 8:00 hodin a každý sudý týden od pátku od 17:00 hodin do neděle do 18:00 hodin. Součástí rozhodnutí bylo i upravení styku v době jarních, velikonočních, letních, podzimních a vánočních prázdninách.

zájmem dětí, odírají mu právo podílet se na výchově svých synů a nerespektují právo dětí na péči obou rodičů. Dále dle něj měly soudy dospět k názoru, že pro děti je nejvhodnější střídává péče, protože oba rodiče naplňují kritéria, dříve vyslovená Ústavním soudem, zhruba stejnou měrou a ze závěrů dřívějších rozhodnutí Ústavního soudu vyplývá, že střídává péče jako jeden ze způsobů svěřením dítěte do péče by měla být pravidlem¹⁴³, na což stěžovatel poukazuje. Návrh byl Ústavním soudem shledán zjevně neopodstatněným.

Ústavní soud připomíná, že je orgánem ochrany ústavnosti, který má zasahovat do činnosti obecných soudů pouze minimálně a nepřísluší mu zasahovat do ústavně vymezené pravomoci těchto soudů, pokud nedošlo k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod. K nenařizení střídávající péče došlo z důvodů, že rodiče nebyli schopni spolu komunikovat, tím docházelo k dalšímu zhoršení vztahů mezi nimi, což potvrdili i synové. Dále také proto, že ze znaleckého posudku vyšlo najevo, že střídávající péče není momentálně pro syny vhodná, zvláště pro staršího syna, který je silný introvert a mohl by mít s opakovaným střídáním výchovného prostředí značný problém. A v neposlední řadě proto, že oba nezletilí se střídávající péčí nesouhlasili a požadovali setrvání v péči matky.

Stěžovatel svou stížnost odůvodňuje tím, že jsou ve stejné míře u něj, stejně tak jako u matky naplněna ona judikovaná kritéria.¹⁴⁴ Což dle mého názoru není až tak úplně pravda. Zejména kritérium č. 4 – přání dítěte není naplněno, neboť oba synové požadují setrvání v péči matky. I naplnění druhého kritéria – míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřením do péče daného rodiče, je sporné, protože smyslem tohoto kritéria je, aby nedošlo k odtržení dítěte od osob, ke kterým má silnou náklonost a u kterých nachází svůj domov.¹⁴⁵ V daném případě byli oba nezletilí zvyklí na péči matky, která o ně dlouhodobě pečuje, oba vyjádřili, že chtějí zůstat u matky, navíc starší syn byl introvert, což potvrdil znalecký posudek, že není pro něj tato otcem požadovaná forma péče vhodná. Myslím si tedy, že nedošlo k naplnění tohoto kritéria a soudy tedy postupovaly správně, když střídávající péči nezvolily.

Ústavní soud podotýká, že kritériem pro svěřování dětí do střídávající péče není přání rodičů, ale zejména zájem dětí, který musí soudy při svém rozhodování zohledňovat prioritně. Dle usnesení byl tento požadavek soudy respektován, protože ty vycházely z výslovného stanoviska obou chlapců setrvat v péči matky. Dále Ústavní soud uvádí, že se neztotožňuje s odůvodněním ústavní stížnosti stěžovatele, ve kterém stěžovatel uvádí, že střídávající péče by

¹⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

¹⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.3.2015, sp. zn. IV. ÚS 106/15

¹⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13. bod 19-23

podle judikatury tohoto soudu měla být pravidlem. Ústavní soud opět připomíná, že každý případ je nutno posuzovat individuálně s ohledem na všechny konkrétní okolnosti a specifika každého případu a podle toho se také odvíjí jeho judikatura. Z některých předchozích judikátů Ústavního soudu sice vyplývá, že by střídavá péče měla být pravidlem, ale pouze v těch případech, kdy jsou splněny všechny zákonné podmínky, které ovšem nemusí nastat v každém zkoumaném případě. Usnesení se také zabývá § 907 občanského zákoníku a zdůrazňuje, že ze zákona nevyplývá žádná priorita přístupu při rozhodování soudů o tom, komu bude dítě svěřeno. Co je v zájmu dítěte nelze určit žádným předem daným schématem, nýbrž je nutné každý případ posuzovat jednotlivě se snahou minimalizovat negativní důsledky pro dítě. Při samotném rozhodnutí je nutno zohledňovat osobnost dítěte a jeho schopnost vypořádat se s zátěží, která je s rozpadem rodiny a případným nastolení střídavé péče bezpodmínečně spjata.

Ústavní soud uvádí, že nebyly porušeny práva vytýkané stěžovatelem a že rozhodnutím obecných soudů není možné nic vytknout, neboť byly odůvodněny tím, že v zájmu nezletilých je výlučná péče matky, což bylo podloženo soudním znalecm a opatrovníkem, a především bylo zohledněno přání obou dětí.¹⁴⁶ Toto usnesení už dle mého názoru natolik nevyzdvihuje a nehájí střídavou péči tak, jako rozhodnutí výše uvedené.

3.5 Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3397/15

Stěžovatel je otcem tří dětí (v té době měly 8, 6 a 2 roky), které byly rozsudkem okresního soudu svěřeny do péče matky. Ta se s nimi odstěhovala 100 km od bývalého společného bydliště. O tři roky později se otec přestěhoval do místa bydliště matky a podal návrh na změnu výkonu péče o nezletilé, avšak tento návrh byl okresním soudem zamítnut a současně bylo rozhodnutí okresního soudu potvrzeno krajským soudem. Z tohoto důvodu podal stěžovatel ústavní stížnost, kterou vyjadřuje nesouhlas s nesvěřením dětí do střídavé péče. Ústavní soud jeho stížnost odmítl mimo jiné s odůvodněním: *„Je třeba klást důraz na stabilitu výchovného prostředí. Není důvod k tomu, aby byly vytrženy z péče, v níž dobře prospívají jen kvůli tomu, že si otec vylepšil své bytové poměry a nezletilý V. povyrostl.“*¹⁴⁷ Připadá mi, že Ústavní soud se tímto odůvodněním vrací k nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13, ve kterém poukazoval na nedostačující argumentaci odvolacího soudu, která zněla podobně

¹⁴⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.3.2015, sp. zn. IV. ÚS 106/15

¹⁴⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 3397/15, bod 15

jako odůvodnění tohoto nálezu.¹⁴⁸ Tehdy Ústavní soud uvedl, že by tato argumentace mohla založit praxi svěřování dětí do péče jednoho z rodičů a později by už nepřipadal v úvahu návrh na změnu, neboť dítě by bylo na dosavadní výchovu zvyklé.¹⁴⁹ Paradoxní je, že pokud se Ústavní soud s touto argumentací neztotožnil, tak ve svém rozhodnutí ji i přesto používá.

¹⁴⁸ Rozhodnutí odvolacího soudu bylo postaveno na tom, že děti byly nejdříve na střídavou péči příliš malé a později zase na péči matky zvyklé.

¹⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 41-42

Závěr

Rozpad rodiny představuje pro dítě jedno z nejbolestnějších okamžiků jeho dosavadního života. Rozhodování o tom, komu bude svěřeno do péče je už jen cestou nejmenšího zla, protože to nejlepší pro jeho správný vývoj – úplnou rodinu, už mu rodiče vzali. Právě rozhodování o dětech, jakožto nejzranitelnějších osobách, můžeme považovat za jedno z nejcitlivějších právních témat.

V práci jsem se nejprve zabývala rozpadem rodiny, který vede k možnému nařízení střídaté péče. V další kapitole jsem se snažila co možná nejpodrobněji uvést veškeré faktory, které by mohly rozhodnutí o nařízení nebo nenařízení střídaté péče ovlivnit. Zároveň jsem se zaměřila na Ústavním soudem judikovaný čtyřstupňový test vhodnosti střídaté péče. Poslední kapitolu jsem věnovala významné současné judikatuře v této oblasti.

Cílem této práce bylo charakterizovat institut střídaté péče, jako jednu z variant péče o dítě. Tento pojem je spojován s celou řadou emocí a diskuzí napříč celou společností. Přes to, že je střídatá péče zakotvena v českém právním řádu od roku 1998, není doposud natolik využívána jako stále přetrvávající trend svěřovat dítě do péče matky. Pohled odborníků na střídatou péči se liší, proto není možné jednoznačně určit, zda je střídatá péče pro dítě prospěšná či nikoliv. Vždy je nutné posuzovat každý případ individuálně a přihlížet zejména k věku a přání dítěte, výchovným možnostem obou rodičů, způsobu jejich výchovy, zdravotnímu stavu dítěte, individuálním zvláštnostem jeho osobnosti a k citovým vazbám mezi rodiči a dítětem tak, aby rozhodnutí bylo vždy v nejlepším zájmu dítěte.

Dále jsem se v práci zaměřila na judikaturu českých soudů, konkrétně jsem se zabývala rozhodnutími Ústavního soudu. Tato rozhodnutí jsem podrobila analýze, pomocí které jsem zjistila základní kritéria, na základě kterých, by měly soudy rozhodovat o nařízení střídaté péče. Současně jsem se zabývala tím, zda je tato judikatura v souladu se zákonnou úpravou střídaté péče. Úprava v občanském zákoníku staví všechny tři formy péče o nezletilé na stejnou úroveň, což znamená, že soudy by při výběru formy péče neměli prioritně volit jednu z nich a tím ji oproti ostatním zvýhodňovat. Do této úpravy dle mého názoru zasáhl Ústavní soud svým náležením sp. zn. I. ÚS 2482/13, ve kterém konstatoval, že za podmínky, kdy mají oba rodiče zájem dítěte vychovávat, jsou oba způsobilí k jeho výchově a doposud o něj oba řádně pečovali a dbali o jeho výchovu po stránce rozumové, citové i mravní, mělo by být svěřeno dítěte do střídaté péče pravidlem a jiné řešení výjimkou, která musí být řádně odůvodněna, proč není v daném případě střídatá péče vhodná a je v zájmu dítěte jiné řešení. Tímto si náležením získal označení „průlomový“, který nahrává do karet zejména otcům, kteří usilují o střídatou péči.

Domnívám se, že nález rozporuje zákonnou úpravu, ve které bylo úmyslem zákonodárce postavit všechny formy péče na roveň a neupřednostňovat ani jednu z nich. Za předpokladu, že by dle Ústavního soudu měla být střídavá péče pravidlem a jiné řešení výjimkou, mělo by dle mého názoru dojít ke změně ustanovení o střídavé péči v občanském zákoníku. Nové ustanovení by dle výše uvedeného nálezu mělo střídavou péči zvýhodňovat oproti ostatním formám. Pokud by byla střídavá péče takto zvýhodněna, nebylo by možné zbylé formy (výlučnou a společnou péči) postavit na roveň, protože podmínkou pro nařízení společné péče je souhlas obou rodičů, kdežto u výlučné péče není souhlas vyžadován. Je otázkou, jaká jiná forma péče by prioritně připadala v úvahu, pokud by nebylo nařízení střídavé péče možné. Můžu se pouze domnívat, že by to byla pravděpodobně péče výlučná, protože pokud by v daném případě byly důvody pro nenařízení střídavé péče na straně rodičů (např. rodiče by nebyli oba výchovně způsobilí, ale pouze jeden z nich), logicky by nepřipadala v úvahu ani péče společná, kdy je dítě vychováváno rovněž oběma rodiči a nebylo by v jeho nejlepším zájmu, aby o něj pečoval i rodič, který není výchovně způsobilý. Pokud necháme ustanovení o střídavé péči v podobě, v jaké je nyní platné a účinné, neměl by dle mého názoru Ústavní soud zaujímat taková stanoviska, která upřednostňují jednu z forem péče o dítě.

Po pečlivém zkoumání a zhodnocení judikatury Ústavního soudu si myslím, že zákonná úprava střídavé péče není dostačující a z toho důvodu se možná obecné soudy při svém rozhodování stále spíše přiklání k péči výlučné. Jestliže Ústavní soud judikoval, že obecné soudy musí při rozhodování o svěřeni dítěte do péče posuzovat přinejmenším čtyři kritéria, měly by tato kritéria být součástí zákonné úpravy.¹⁵⁰ Z tohoto důvodu bych navrhovala novelizaci § 907 občanského zákoníku, která by spočívala v doplnění těchto kritérií. Novelizace by pomohla sjednotit judikaturu a rozhodování soudů o výchovném uspořádání nezletilých dětí. Pravděpodobně by také pozitivně ovlivnila četnost rozhodnutí o střídavé péči.

Dále mě zaujalo, že rozhodnutí Ústavního soudu nejsou jednotná a v některých případech si přímo odporují.¹⁵¹ Stěžovatelé ve svých argumentacích odkazují na jednotnou rozhodovací praxi soudů, ale Ústavní soud své nejednotné rozhodování odůvodňuje zásadou nejlepšího zájmu dítěte a s potřebou individualizovat každý případ.

Co se týče mojí další otázky, zda je svěřeni dítěte do střídavé péče po rozpadu rodiny pravidlem, zodpověděl mi ji rovněž Ústavní soud ve svém usnesení sp. zn. I. ÚS 122/15, ve

¹⁵⁰ (1) existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřeni do péče usilující osobou; (2) míru zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče daného rodiče; (3) schopnost daného rodiče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby; a (4) přání dítěte.

¹⁵¹ Viz. Podkapitola 3.5

kterém uvedl, že z judikatury vyplývá, že střídavá péče není automatickým řešením po rozchodu rodičů. Vždy je třeba, aby rodič naplnil objektivní (již zmiňovaná čtyři kritéria) i subjektivní (skutečný a upřímný zájem) kritéria. Pokud jsou splněna všechna kritéria, neznamená to, že bude vždy střídavá péče nařízena, mohou tu existovat okolnosti (např. specifický zdravotní stav dítěte), bránící nařízení střídavé péče a odporující nejlepšímu zájmu dítěte.

Myslím si, že střídavá péče eliminuje škodlivý účinek rozvodu a napomáhá dítěti smířit se s nově vzniklou situací. Dítě díky ní pokračuje v rodinném životě tak, jak bylo zvyklé, neztrácí kontakt ani s jedním z rodičů a nadále prohlubuje už tak silný citový vztah. Stejně tak je třeba zmínit negativa, která jsou se střídavou péčí spojena. Neustálé cestování a adaptaci ve dvou domovech mohou některé děti špatně snášet. Nelze vyloučit, že se to neodrazí v jejich psychice. Vždy je potřeba posuzovat konkrétní dítě, jeho možnosti a schopnosti. Velkou roli hrají také rodiče a jejich přístup k situaci vzniklé jejich rozchodem. Pokud spolu dokáží komunikovat, vycházet si vstříc a respektovat se, je střídavá péče vhodným řešením pro všechny strany. Měla jsem možnost setkat se s rodinou, která právě takto funguje. Střídavá péče byla sice pro klid otce soudně nařízena, ale v praxi plně nerespektována. Rodiče jsou pravidelně v kontaktu a dítě mezi nimi cestuje v intervalech, jak mu samo vyhovuje. Rodiče jeho volbu plně respektují, protože je v jejich zájmu, aby bylo dítě spokojené. A i když už si spolu dále jako partneři nerozuměli, shodli se na tom, že by dítě nemělo trpět jejich rozvodem, ale mělo by nadále rozvíjet vztah s oběma z nich. Troufám si říci, že v tomto případě je střídavá péče pro dítě prospěšná.

Seznam použité literatury

Knihy/monografie

BERGER, Maurice, GRAVILLON, Isabelle. *Když se rodiče rozvádějí: jak pochopit citění dítěte a jak mu pomoci*. Praha: Portál 2011. 136 s.

ČERNÁ, Marie. *Rozvod, otcové a děti*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, s. r. o., 2001. 114 s.

FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014. 246 s.

HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. Praha: Grada publishing a.s., 2011. 272 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana., KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 400 s.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975)*. Praha: C.H.Beck, 2014. 1392 s.

LOVASOVÁ, Lenka. *Rodinné vztahy*. Praha: Linka bezpečí, 2005. 35 s.

NOVÁK, Tomáš a kol. *Kontakt s dětmi po rozvodu. Jak nepřijít o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2005. 248 s.

NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2012. 144 s.

MATEJČEK, Zdeněk; DYTRYCH, Zdeněk. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada Publishing, 2002, 128 s.

PAVELKOVÁ, Bronislava. *Zákon o rodině*. Komentár. Praha, C.H. Beck 2011, 640 s.

RADVANOVÁ, Senta. a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 216 s.

RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva-Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 1999. 228 s.

SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 244 s.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 179 s.

TEYBER, Edward. *Děti a rozvod*. Praha: Návrat domů, 2007. 232 s.

TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, 2015. 126 s.

WARSHAK, Richard. *Revoluce v porozvodové péči o děti: otcovský faktor a mystika mateřství*. Praha: JAN, 1995, 237 s.

Články z odborných časopisů

FIDRMUCOVÁ, Anna. Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2017, č. 8, s. 277.

JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěření nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10, č. 4, s. 13.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. Střídavá péče velebená i proklínaná. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 3, s. 44.

NOVÁK, Tomáš. Je dítě schopno pravdivě odpovědět na otázku, u kterého z rodičů by po rozvodu chtělo žít? *Právo a rodina*, 2004, roč. 6, č. 7, s. 15.

NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 11, s. 18.

TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázaně pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18.

SCHÖN, Monika. Střídavá výchova a vyživovací povinnost rodičů. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 9, s. 13

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5.

Právní předpisy

Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., ze dne 20. listopadu 1989

Evropská úmluva o výkonu práv dětí č. 54/2001 Sb. m. s., ze dne 25. 1. 1996

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1708/14

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II ÚS 169/16

Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 7. 2005, sp. zn. III. ÚS 6/05

Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2006, sp. zn. II. ÚS 543/05

Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 8. 2007, sp. zn. III. ÚS 1084/07

Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. III. ÚS 2150/07

Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 9. 2010, sp. zn. III. ÚS 1486/10

Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 709/11

Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.3.2015, sp. zn. IV. ÚS 106/15

Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2015, sp. zn. I. ÚS 122/15

Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 3397/15

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. 37 Co 236/2010

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2006, sp. zn. 50 P 336/2006

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 14. 1. 2011, č. j. 50 P 293/2007-871

Ostatní zdroje

2016 - sociálnoprávna ochrana detí - zverenie detí do starostlivosti jednému z rodičov a do striedavej osobnej starostlivosti [online]. upsvar.cz, [cit. 5. 7. 2017]. Dostupné na <http://www.upsvar.sk/statistiky/socialne-veci-statistiky/2016/2016-socialnopravna-ochrana-deti-zverenie-deti-do-starostlivosti-jednemu-z-rodicov-a-do-striedavej-osobnej-starostlivosti.html?page_id=583008>.

DETHLOFF, Nina, MARTINY, Dieter. *Parental Responsibilities, National report – Germany* [online]. ceflonline.net, [cit. 30.3. 2017]. Dostupné na <<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Germany-Parental-Responsibilities.pdf>>.

Diskuze [online]. stridavka.cz, [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <<http://www.stridavka.cz/diskuse.html>>.

Doplnění k tématu střídavé výchovy [online]. ochrance.cz, [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <<https://www.ochrance.cz/dalsi-aktivity/publikace/sborniky-stanoviska/rodina-a-dite-dodatky/rodina-a-dite-dodatky-2015/>>.

Doppelresidenz / Wechselmodell - Rechtliche Situation in Österreich [online]. doppelresidenz.at, [cit. 10. června 2016]. Dostupné na <<http://www.doppelresidenz.at/wp-content/uploads/2012/04/Rechtliche-Situation-in-%C3%96sterreich.pdf>>.

FULCHIRON, Hugues. *Custody and Separated Families: The Example of French Law* [online]. heinonline.org, [cit. 31.5. 2017]. Dostupné na <<http://heinonline.org/HOL/LandingPage?collection=journals&handle=hein.journals/famlq39&div=26&id=&page=>>>.

Informace o střídavé péči [online]. Stridavka.cz, [cit. 5. 7. 2017]. Dostupné na <<http://stridavka.cz/informace.html>>.

JIRSA, Jaromír. *Střídavá péče* [online]. pravni prostor.cz, 8. 1. 2016 [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <<https://www.pravni prostor.cz/judikatura/obcanske-pravo/stridava-pece>>.

LUND-ANDERSEN, Ingrid, GYLDENLOVE JEPPESEN de BOER, Christina. *Parental Responsibilities, National report – Denmark* [online]. ceflonline.net, [cit. 31.5. 2017]. Dostupné na <<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Denmark-Parental-Responsibilities.pdf>>.

KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu* [online]. klimes.mysteria.cz, 2009 [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf>.

Parlamentarische Bürgerinitiative betreffend. Halbe – Halbe Doppelresidenz [online]. parlament.gv.at, [cit. 5. 7. 2017]. Dostupné na <https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/BI/BI_00066/imfname_384874.pdf>.

PIET de MAN, Jan. *Zájem dítěte především* [online]. iustin.cz, 2009 [cit. 25. 8. 2017]. Dostupné na <<http://www.iustin.cz/files/deman2009.pdf>>.

PINTENS, Walter., PIGNOLET, Dominique. *Parental Responsibilities, National report – Belgium* [online]. ceflonline.net, [cit. 31.5. 2017]. Dostupné na <<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Belgium-Parental-Responsibilities.pdf>>.

Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 17. listopadu 2010 a důvodová zpráva [online]. Council of Europe Publishing, 17. 11. 2010 [cit. 30. 7. 2017]. Dostupné na <<https://rm.coe.int/16804ba0fb>>.

Rozvodovost [online]. czso.cz, [cit. 2. 7. 2017]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/rozvodovost>>.

ŘEZNÍČEK, David, HEJNÁ, Alena. *Střídavá péče ve světle současné judikatury* [online]. epravo.cz, 18. 12.2014 [cit. 5. 7. 2017]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-ve-svetle-soucasne-judikatury-96105.html>>.

SCHIRATZKI, Johanna. *Custody of Children i Sweden: Recent Developments* [online]. scandinavianlaw.se, [cit. 21.6. 2017]. Dostupné na <<http://www.scandinavianlaw.se/pdf/38-11.pdf>>.

Střídavá péče – situace v ČR [online]. padesatprocent.cz, [cit. 1. 8. 2017]. Dostupné na <<http://padesatprocent.cz/cz/stridava-pece-situace-v-cr>>.

WEISS, Emilia, SZEIBERT, Orsolya. *Parental Responsibilities, National report – Hungary* [online]. ceflonline.net, [cit. 31.5. 2017]. Dostupné na <<http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Hungary-Parental-Responsibilities.pdf>>.

TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá výchova: rigorózní práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta právnická, 2014. 169 s.

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá problematikou střídavé péče v souvislosti s aktuální rozhodovací praxí Ústavního soudu. Práce je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole se věnuji rozpadu rodiny a jednotlivým formám svěřeni dítěte do péče. Druhá kapitola se zaměřuje na střídavou péči, faktory ovlivňující její vhodnost a zahraničním zkušenostem s touto formou péče. Poslední, třetí kapitola je věnována judikatuře Ústavního soudu. V práci zvažují také vhodnost novely § 907 občanského zákoníku v návaznosti na rozhodnutí Ústavního soudu.

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of Joint Custody in connection with the current decision-making practice of the Constitutional Court. In the first chapter I deal with the disintegration of the family and the individual forms custody of child. The second chapter focuses on alternate care, factors influencing its suitability and foreign experience with this form of care. The last, third chapter is devoted to the case law of the Constitutional Court. I also consider the suitability of the amendment § 907 of the Civil Code following the decision of the Constitutional Court.

Klíčová slova

Střídavá péče

Rozvod

Dítě

Ústavní soud

Kritéria střídavé péče

Judikatura

Key words

Joint Custody

Divorce

Child

Constitucional Court

Criteria of Joint Custody

Judgement decision